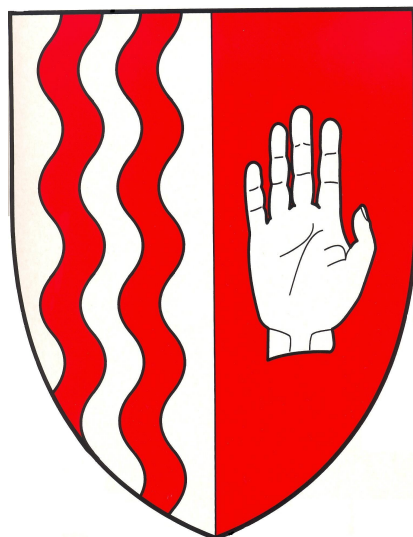

GMINA BRODNICA

**STRATEGIA ROZWOJU
GMINY BRODNICA
na lata 2007 - 2015**

Brodnica, maj 2007 r.

Spis treści

I.	WYBRANE ELEMENTY Z „DIAGNOZY STANU GMINY	
	BRODNICA”	4 - 44
1.	Wprowadzenie	5
2.	Gmina Brodnica w opracowaniach planistycznych skali ponadlokalnej	5
3.	Aktualny stan gminy Brodnica	7
3.1.	Sytuacja demograficzno – społeczna	7
3.1.1.	Ludność gminy	7
3.1.2.	Projekcje demograficzne do 2015 roku	11
3.2.	Infrastruktura społeczna	13
3.2.1.	Edukacja	13
3.2.2.	Kultura, sport i turystyka	14
3.2.3.	Opieka społeczna	15
3.2.4.	Opieka zdrowotna	18
3.2.5.	Mieszkalnictwo	20
3.3.	Gospodarka i rynek pracy	22
3.3.1.	Podmioty gospodarcze	22
3.3.2.	Bezrobocie	23
3.3.3.	Zatrudnienie	25
3.4.	Środowisko przyrodnicze	26
3.4.1.	Zasoby i stan środowiska przyrodniczego	26
3.4.2.	Zasoby wodne	28
3.5.	Infrastruktura techniczna – gospodarka komunalna	31
3.5.1.	Drogi – transport	31
3.5.2.	Gospodarka wodno – ściekowa	32
3.5.3.	Gospodarka odpadami w gminie	34
3.5.4.	Zaopatrzenie w energię elektryczną, gazową i ciepłą	36
3.6.	Uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy Brodnica	38
3.6.1.	Instrumenty prawne zagospodarowania przestrzennego	38
3.6.2.	Uwarunkowania przestrzenne rozwoju gminy	39
3.7.	Stan finansów gminy	40
II.	STRATEGIA ROZWOJU GMINY BRODNICA	45-77
1.	Podstawowe informacje o Metodzie Aktywnego Planowania Strategii	45
2.	Streszczenie strategii rozwoju	48
3.	Analiza SWOT	49
4.	Analiza problemów	52

5.	Analiza celów	54
6.	Przegląd planowania strategii (mierniki)	57
7.	Harmonogram działań	60
8.	Uczestnicy warsztatów planowania strategicznego	75

I. WYBRANE ELEMENTY Z „DIAGNOZY STANU GMINY BRODNICA”

KOORDYNATOR PROJEKTU:

Edward Łukaszewski

AUTORZY PRACY:

Andrzej Czyżewski

Beata Tamara Kijowiec

Bożena Becmer

Edward Łukaszewski

Edyta Zabłotna

Jolanta Tomella

Marek Pomianowski

Paweł Wiśniewski

Sławomir Komorowski

Sylwia Gołębowska

Tomasz Goźliński

Wiesława Jaranowska

Wiesława Zielińska

Witold Jastrzębski

Zdjęcia pochodzą z kolekcji fotografii Urzędu Gminy oraz ze stron internetowych:

www.brodnica.pl

www.brodnica.net

1.WPROWADZENIE.

Gmina Brodnica znajduje się we wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego. Otacza miasto Brodnica, w nim mieści się siedziba władz i stąd też nazwa gminy. Ma charakter rolniczy z elementami kontynuacji zabudowy miejskiej na styku z miastem.

Nowe uwarunkowania, w jakich przychodzi funkcjonować gminie Brodnica, wymagają posiadania przez gminę strategii rozwoju oraz planu rozwoju lokalnego. Podstawą do opracowania tych dokumentów jest diagnoza stanu obecnego zawierająca materiały statystyczne i wstępną, retrospektywną ocenę badanego obszaru.

„Diagnoza Stanu Gminy Brodnica” została opracowana przez pracowników Urzędu Gminy. Materiał statystyczny opatrzone syntetycznym komentarzem, który charakteryzuje zjawiska w wybranych obszarach życia społeczno-gospodarczego w układzie przestrzennym i dynamicznym. Badaniem objęto głównie okres od 2000 do 2006 roku. Jako punkt odniesienia pozwalający na sformułowanie opinii co do zakresu jakości zmian zachodzących w wybranych dziedzinach przyjęto średnie statystyczne dla województwa kujawsko-pomorskiego. Część porównawczą wzbogacono o materiały sytuujące powiat brodnicki wśród powiatów ziemskich województwa kujawsko-pomorskiego. W badaniach korzystano z danych statystycznych GUS, WUS, USC, GOPS i danych własnych Urzędu Gminy. Dla celów porównawczych dane dla gminy Brodnica zestawiono z danymi gmin porównywalnej wielkości.

2.GMINA BRODNICA W OPRACOWANIACH PLANISTYCZNYCH SKALI PONADLOKALNEJ.

Gmina Brodnica jako odrębna jednostka samorządowa nie była bezpośrednio obiektem zainteresowania planistów opracowujących Strategię Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego z Wizją Rozwoju do roku 2010 (Uchwała Nr XLI/586/05 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 12 grudnia 2005r.). Jest to dokument odnoszący się do terenu województwa jako całości, a poszczególne jednostki samorządowe w niej występują rzadko, głównie dotyczy to miast Bydgoszczy i Torunia. Nie mniej jednak szereg obszarów działań zawartych w Strategii ma swoje odniesienie również do gminy Brodnica.

W 2001r. opracowano Strategię Rozwoju Powiatu Brodnickiego. Zapisane w harmonogramie działania (zadania) dotyczą również gminy Brodnica, np. wspieranie budowy oczyszczalni przyzagrodowych, uczestnictwo w programie gazyfikacji.

W czerwcu 2003r. Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego uchwalił Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego (Uchwała Nr XI/135/03 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003r.). Jest to dokument przedstawiający wizję struktury przestrzenno-funkcjonalnej do roku 2020, a więc w okresie znacznie dłuższym niż obejmować będzie Strategia Rozwoju Gminy. W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego gmina Brodnica znajduje się w strefie polityki przestrzennej wschodniej.

Plan zakłada:

- w sferze ochrony i kształtowania środowiska kulturowego wspieranie działań konserwatorskich dla zachowania obiektów sakralnych oraz zespołów dworsko-pałacowych,
- w sferze związanej z gospodarką turystyczną dalszy rozwój agroturystyki na bazie istniejących siedlisk rolniczych,
- dla produkcji żywności zakłada rozwój rolnictwa ukierunkowanego na produkcję warzyw i owoców dla istniejącego przetwórstwa oraz na zaopatrzenie turystów, a także produkcję zwierzęcą,
- w zakresie komunikacji planuje się przebudowę drogi krajowej nr 15 Toruń-Olsztyn oraz dróg wojewódzkich 543 – kierunek Grudziądz i 560 – kierunek Rypin,
- w zakresie przebudowy dróg wojewódzkich do klasy technicznej wymienia się drogę nr 544 Brodnica – Mława (przez wieś Cieleta),
- w zakresie infrastruktury komunalnej postuluje się uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenach o zwartej zabudowie oraz realizację przydomowych oczyszczalni ścieków w zabudowie rozproszonej,
- gmina Brodnica znalazła się również w obszarze strefy gazyfikacji.

W opracowaniach planistycznych w skali ponadlokalnej znajduje się także Program Strategiczny dla Pomocy Społecznej pod nazwą „Stymulowanie rozwoju pomocy społecznej w województwie Kujawsko-Pomorskim” uchwalony przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego 15 lipca 2002 (Uchwała Nr 816/2002) dotyczy on wprowadzie całego województwa, ale zawiera także rozwiązania i kierunki działania dotyczące opieki społecznej również dla naszych mieszkańców.

Reasumując, gmina Brodnica jako odrębna jednostka administracyjna nie występuje oddzielnie w opracowaniach planistycznych w skali ponadlokalnej nie mniej jednak będzie uczestniczyła w szeregu zadań zawartych w Programach Rozwoju w skali powiatowej, czy wojewódzkiej, stąd też należy dokumenty te brać pod uwagę opracowując Strategię Rozwoju Gminy.

Wejście Polski w struktury UE umożliwiło samorządowi terytorialnemu realizowanie zadań inwestycyjnych dzięki polityce regionalnej Unii, która realizowana jest poprzez współfinansowanie za pomocą funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności, uzgodnionych z Komisją Europejską programów krajowych i regionalnych. Jednym z podstawowych warunków ubiegania się o środki z funduszy UE jest zgodność projektów z celami określonymi w Strategii Rozwoju Gminy Brodnica.

3.AKTUALNY STAN GMINY BRODNICA.

3.1. Sytuacja demograficzno – społeczna.

3.1.1. Ludność gminy.

Gmina Brodnica zalicza się do średnich w powiecie brodnickim i regionie pod względem powierzchni i gęstości zaludnienia, natomiast pod względem liczby mieszkańców jest najliczniejszą gminą.

Gmina Brodnica na tle zaludnienia sąsiednich gmin:

Nazwa gminy	2001	2006
Bobrowo	6548	6669
Brodnica	6150	6805
Bartniczka	4780	4753
Świedziebnia	5479	5513

Dane z bazy ewidencji ludności gmin.

Obszar gminy zamieszkuje aktualnie 6805 mieszkańców, według stanu na 31.12.2006r. W świetle danych gminy liczba mieszkańców wzrosła względem 2001 roku o około 655 osób. Wzrost nastąpił w wyniku rozwoju budownictwa indywidualnego oraz napływu ludności z terenów miejskich (większości z miasta Brodnica).

**Przyrost mieszkańców gminy Brodnica
w latach 2001 – 2006**

Poszczególne lata	Liczba mieszkańców
2001	6150
2002	6231
2003	6348
2004	6505
2005	6640
2006	6805

Sieć osadniczą gminy tworzą 25 miejscowości, które składają się na 20 sołectw. Sołectwa są zróżnicowane pod względem powierzchni i ilości mieszkańców.

Sołectwa według liczby mieszkańców w 2006 roku

Wyszczególnienie	<50	50-99	100-199	200-499	500-999	>1000	Suma
Liczba sołectw	-	2	6	7	3	1	20
Liczba ludności	-	190	850	2572	1728	1465	6805

W gminie Brodnica dominują wsie średniej wielkości, liczące od 100-199 oraz od 200-499 mieszkańców. Łącznie skupiają one 66% ludności gminy. Wsie duże powyżej 500 osób oraz bardzo małe poniżej 100 osób są mniej licznie reprezentowane. Na wyróżnienie zasługują miejscowości o zaludnieniu przekraczające 500 mieszkańców lub zbliżające się do tej granicy są to Karbowo, Cieleta Szabda, Gorczenica i Szczuka.

Ludność gminy według płci i wieku 2006 rok

Wiek w latach	Liczba osób		
	ogółem	mężczyźni	kobiety
Ogółem	6805	3438	3367
0-4	446	216	230
5-9	428	225	203
10-14	545	311	234
15-19	653	326	327
20-24	515	235	280
25-29	578	301	277
30-34	531	282	249
35-39	440	233	207
40-44	481	248	233
45-49	482	263	219
50-54	449	241	208
55-59	348	175	173
60-69	370	170	200
70-74	231	92	139
75-79	205	94	111
80 i więcej	103	26	77

W strukturze demograficznej gminy Brodnica jest zwężenie się piramidy wieku w przedziałach wiekowych (0-4 , 5-9 lat). Ma ono związek ze zmniejszeniem się stopy urodzeń w ostatnich latach. Jest to konsekwencją złożonego zespołu przyczyn, wśród których można wymienić:

- 2) przyczyna społeczna – zmiana stylu życia i wynikająca z tego zmiana powszechnie występującego modelu rodziny na bardziej „miejski” (typu: „2+2” lub „2+1”),
- 3) przyczyna ekonomiczna – postępujące zubożenie społeczeństwa, charakterystyczne dla okresu gruntownych przemian gospodarczych i społecznych.

W gminie Brodnica nie występuje tego rodzaju zapas ludności, co należy uznać za zjawisko pozytywne. Innym istotnym wyróżnieniem populacji gminy jest niewielki udział mieszkańców w podeszłym wieku.

Strukturę płci w gminie Brodnica cechują pewne prawidłowości typowe dla kraju. Występuje wyraźna nadwyżka mężczyzn nad kobietami w grupie przedprodukcyjnej i produkcyjnej. W grupie poprodukcyjnej (60 lat i wzwyż) „normą” jest nadwyżka liczebna kobiet nad mężczyznami wśród starszych roczników, co wynika przede wszystkim z przeciętnie dłuższego trwania życia kobiet i wysokiego współczynnika umieralności mężczyzn w wieku ponad 60 lat. W grupach ludności młodszej prawidłowością jest nadwyżka liczby mężczyzn, co jest uwarunkowane biologiczne – w większości populacji rodzi się nieco więcej chłopców.

Ruch naturalny ludności w gminie Brodnica w latach 2001-2006

Wyszczególnienie	2001	2002	2003	2004	2005	2006
urodzenia	88	82	95	75	94	83
zgony	47	50	56	71	60	78
małżeństwa	147	112	78	105	112	83

Czynnikami warunkującym tendencje demograficzne jest charakter ruchu naturalnego. Ponieważ gminę Brodnica cechuje nie wielki udział ludności w podeszłym wieku, ma to wpływ na małą ilość zgonów, a więc ilość urodzeń przewyższa zgony co powoduje wzrost naturalny. Należy nadmienić, że liczba urodzeń do lat osiemdziesiątych spadła w gminie Brodnica o 50%.

**Ludność według płci i zdolności do pracy w gminie Brodnica
w latach 2001 i 2006**

Wyszczególnienie	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	2001	2006	2001	2006	2001	2006
Ogółem w wieku:	6150	6805	3173	3471	2977	3334
Przedprodukcyjnym (0-17 lat)	1830	1803	986	943	844	860
Produkcyjnym (18-60 lat)	3631	4256	1965	2246	1666	2010
Poprodukcyjnym (powyżej 60 lat)	689	746	222	282	467	464

Powyższą strukturę demograficzną można rozpatrywać także z ekonomicznego punktu widzenia. Najważniejszy jest podział ludności na grupy wiekowe według zdolności do pracy: wiek produkcyjny, przedprodukcyjny oraz poprodukcyjny.

Spółceństwo zamieszkujące gminę Brodnica jest relatywnie młode, co może być zarówno korzystne, jak i niekorzystne. Minusem jest wysoka ilość ludności utrzymywanej co w pewnym stopniu może wpłynąć na wolniejszy wzrost poziomu życia ludności. Ponadto stwarza to pewne wymagania na przyszłość konieczne będzie zwiększenie liczby miejsc pracy dla osób dopiero wchodzących w wiek dorosły. Dodatkowo należy postrzegać niski udział ludności starszej, co wiąże się z odpowiednio niższą liczbą emerytów i rencistów.

3.1.2. Projekcje demograficzne do 2015 roku.

Struktura płci i wieku ludności wykazuje tendencje zachodzenia zjawisk demograficznych w gminie, można zaproponować kilka projekcji ich przyszłego występowania i kształtowania stanu zaludnienia gminy Brodnica. Patrząc optymistycznie, duża grupa mieszkańców w wieku młodym ujawni się większą ilością małżeństw co spowoduje wzrost urodzeń. Z drugiej strony wiadomym czynnikiem jest, że warunki ekonomiczne egzystencji ludzi młodych w minionym okresie, istotnie ograniczały ich skłonności do zakładania i powiększania rodzin. Obecna sytuacja ludzi młodych jest bardzo ciężka, brak pracy i niskie zarobki zmuszają ich do emigracji zagranicę. Jeżeli zatem uwarunkowania życia na wsi, możliwości zatrudnienia, opłacalność w rolnictwie nie ulegnie istotnym pozytywnym zmianom, możliwą będzie projekcja określona jako pesymistyczna.

Założenia do tendencji kształtowania się poszczególnych składników rzeczywistego stanu zaludnienia w formie szacowanych wielkości i wskaźników do projekcji demograficznej. Wyniki w ujęciu podstawowych ekonomicznych kategorii wiekowych ludności, prezentuje poniżej:

Projekcja zaludnienia gminy w 2015 r.

**Ludność według ekonomicznych kategorii wieku
w liczbach bezwzględnych, w % ludności ogółem**

Lata	przedprodukcyjny	produkcyjny	poprodukcyjny
2006			
6805	1803	4256	746
100,00%	26,50%	62,54%	10,96%
2015 wariant optymistyczny			
7100	1780	4420	900
100,00%	25,07%	62,25%	12,68%
2015 wariant pesymistyczny			
7000	1693	4462	845
100,00%	24,15%	63,74%	12,08%

Dane na 2006 z bazy ewidencji ludności g. Brodnica, dla 2015 projekcja pracownika.

Projekcja optymistyczna zakłada na 2015 rok, iż liczba mieszkańców gminy będzie wyższa od obecnej o ok. 300 osób. Zakładając większy napływ ludności z terenów miejskich do wsi leżących przy terenach podmiejskich Karbowo, Kruszynki, Podgórz, Wybudowanie Michałowo, umożliwi to także prowadzenie działalności gospodarczej. Wśród ludności napływowej przeważają osoby w wieku produkcyjnym poniżej 40 roku życia. Są to często ludzie znajdujący się w tzw. wieku mobilnym, którym stosunkowo łatwiej zmienić miejsce zamieszkania i przystosować się do nowych warunków niż osobom starszym. Wariant pesymistyczny zakłada stagnację stanu zaludnienia na poziomie około 7000.

Prognoza zakłada spadek dzieci i młodzieży w 2015 roku w wariantcie optymistycznym o 23 osoby w stosunku do liczby w 2006 roku, zaś w wariantcie pesymistycznym o ponad 112 osób względem stanu dzisiejszego.

Projekcja zakłada wzrost liczby mieszkańców i udziału w strukturze ludności w wieku produkcyjnym i stąd wzrost przyszłego zaopatrzenia na usługi dla tej grupy mieszkańców (opiekuńcze, rekreacje). Ponadto należy się spodziewać wzrostu aktywności gospodarczej.

3.2. Infrastruktura społeczna.

3.2.1. Edukacja.

Gmina dysponuje stosunkowo dobrze rozwiniętą siecią placówek oświatowo – wychowawczych. Ogółem funkcjonują: trzy szkoły podstawowe sześcioklasowe i jedna szkoła filialna obejmująca klasy I-III, jedno gimnazjum dla uczniów z terenu całej gminy oraz dla dzieci 6-letnich odbywających obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne sześć oddziałów „0”, w tym: 4 w szkołach podstawowych i 2 w oddziałach zamiejscowych. Ogółem w roku szkolnym 2005/2006, wg stanu na dzień 30.12.2005r., w szkołach podstawowych podległych gminie Brodnica: w Szabdzie, w Gorczenicy, w Gortatowie, w Filii Cielęta oraz w Gimnazjum w Szczuce funkcjonowało: 31 oddziałów, w tym 6 „0”, w których uczyło się 542 uczniów i dzieci, w tym: 75 dzieci w oddziałach „0”. Część dzieci i młodzieży pochodzącej z terenu gminy uczy się w mieście Brodnica.

Dla rodziców dzieci w wieku 3-6 lat, którzy wyrazili chęć posłania swoich dzieci do przedszkola, gmina realizuje to zadanie własne w ramach podpisanych porozumień z Gminą Miasta Brodnica. Od 1 września 2006r. dzieci z terenów gminy będą uczęszczały do przedszkoli miejskich.

Do sieci szkół dostosowane jest dowożenie uczniów (w roku szkolnym 2005/2006 przewoźnikiem jest: PKS S.A. z Brodnicy). Należy przy tym zauważyć, że ponad 80% uczniów dojeżdża do szkół gminnych. Uczniowie dojeżdżają autobusami szkolnymi oraz są dowożone prywatnie przez rodziców oraz innych przewoźników. Dzienna długość trasy pokonywanej przez autobusy szkolne to ponad 230km. Gmina Brodnica refunduje koszty dowożenia dzieci do szkół zgodnie z ustawą o systemie oświaty (rodzice uczniów mają pokrywane bilety miesięczne – dot. to dojeżdżających do szkół położonych w: Brodnicy, Dębowej Łące, tzw. „Szkoła Życia”, Jajkowa). Dzieci dojeżdżają z Cieląt, Karbowa, Kruszynek, Niewierza, Szabdy, Mszana, Tivoli, Tamy Brodzkiej. Gmina pokrywa również dowóz dziecka niepełnosprawnego do SP w Gortatowie.

Na przełomie roku 2005 i 2006 gmina doposażyła Gimnazjum w Szczuce w pomoce i środki audiowizualne w kwocie ok. 90 tysięcy zł.

Po dokonanej analizie mocnych i słabych stron pracy szkół, szans oraz występujących zagrożeń można zauważyć, że największym mankamentem pracy szkół jest to, że brak jest

wystarczającej ilości obiektów oświatowych, w tym: całkowity brak przedszkoli, brak wystarczającej bazy szkolnej w zakresie hal i boisk sportowych. Jedynie SP w Gorczenicy posiada własną halę. Obiekty oświatowe nie są w pełni dostosowane do uczniów niepełnosprawnych, jedynie: Gimnazjum w Szczuce posiada podjazdy i dostosowane toalety, brak jest windy. SP w Gorczenicy posiada tylko podjazd.

W roku szkolnym 2005/2006 liczba zatrudnionych nauczycieli w szkołach ogółem wynosiła: w pełnym wymiarze zajęć - 45, w niepełnym - 27.

Od kilku już lat gmina uczestniczy w Rządowym Programie „Wyprawka szkolna”. W 2005r. dla uczniów klas I, pochodzących z rodzin o niskich dochodach, zamieszkałych na terenie gminy Brodnica, zakupiono i przekazano 46 kompletów podręczników szkolnych na ogólną kwotę: 4.019,20 zł. Program był również kontynuowany w 2006r.

Gmina prowadzi profilaktyczną działalność informacyjną i edukacyjną w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży szkolnej, która odbywa się przez realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych, realizację zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, w tym szczególnie podczas ferii letnich i zimowych oraz alternatywne formy spędzania wolnego czasu (m.in. zajęcia sportowe, teatralne, muzyczne, plastyczne, informatyczne, wycieczki szkolne, organizowanie spotkań z osobami, którym udało się zerwać z nałogiem dla uczniów szkół podstawowych i młodzieży gimnazjum). W 2005r. prowadzono 7 grup wsparcia dla młodzieży szkolnej. Grupy wsparcia dla dzieci i młodzieży prowadzone były przez szkolnych koordynatorów działających przy: SP Szabda, WDK Karbowo, Świetlicy w Bartnikach, SP Gortatowo, Szkole Filialnej w Cielętach, SP Gorczenicy, Gimnazjum w Szczuce.

3.2.2. Kultura, sport i turystyka.

Działania w zakresie kultury i sportu podejmowane i prowadzone są na terenie gminy Brodnica przez wielu organizatorów:

- 1) Samorząd gminny (Wójt Gminy Brodnica oraz właściwi merytorycznie pracownicy Urzędu Gminy Brodnica), są to imprezy o zasięgu gminnym oraz imprezy ponadlokalne,
- 2) Szkoły podległe gminie Brodnica, które organizują imprezy kulturalne na terenie szkół, imprezy szkolne o zasięgu gminnym, włączają się w organizację imprez organizowanych przez Urząd Gminy oraz inne imprezy ponadlokalne,
- 3) UKS działające przy szkołach (w tym UKS „MARATON” i UKS „Piast”), którzy wspólnie z Urzędem Gminy skutecznie pozyskują dodatkowe środki pozabudżetowe na organizację sportu dla młodzieży szkolnej. Co roku pozyskiwane są środki z Kujawsko-Pomorskiego Szkolnego Związku Sportowego w Bydgoszczy – w ramach programów

rządowych takich jak „Animator Sportu Dzieci i Młodzieży”,

- 4) Drużyny seniorów i młodzików gry w piłkę nożną – działające na terenie sołectw.
Rozgrywki w piłkę nożną organizowane są głównie na boisku w Karbowie. Są to zawody gminne oraz ponadlokalne,
- 5) Koła Gospodyń Wiejskich (na terenie gminy działa Gminna Rada Kobiet. Rada składa się z pięciu osób pochodzących z Szabdy, Szczuki, Gorczenicy, Gortatowa i Mszana.
W gminie działa dziewięć kół w następujących miejscowościach: Karbowo, Bartniki, Szabda, Gorczenica, Gortatowo, Niewierz, Podgórz, Szczuka i Mszano. Koła mają swoje siedziby w świetlicach i remizach na terenie wsi, w których działają. Łącznie zrzeszają około 150 kobiet. Kobiety włączają się w organizowanie prawie wszystkich imprez kulturalnych na terenie gminy, biorą również udział w imprezach o zasięgu ponadlokalnym),
- 6) Ochotnicze Straże Pożarne,
- 7) Kluby seniora, w których działają zespoły śpiewacze: ”Karbowianie” z Karbowa, oraz ”Szczupanki” ze Szczuki.

3.2.3. Opieka społeczna.

Gmina realizuje zadania niesienia pomocy osobom znajdującym się w trudnej sytuacji finansowej, zdrowotnej, względnie mającej problemy, których nie są w stanie sami rozwiązać.

Ogółem w 2006 roku z pomocy skorzystało 540 rodzin. Powody przyznania pomocy przedstawiały się następująco :

Powody trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin
Ubóstwo	105
Sieroctwo	1
Bezdomność	6
Potrzeba ochrony macierzyństwa	0
Bezrobocie	280
Niepełnosprawność	120
Długotrwała choroba	55
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego ogółem: w tym : - rodziny niepełne	117

Powody trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin
- rodziny wielodzietne	40 75
Alkoholizm	40
Przemoc w rodzinie	25
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	1
Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	0
Zdarzenia losowe, sytuacja kryzysowa	1

Uwaga ! rodzina może występować więcej niż w jednej rubryce.

Największe bezrobocie oraz co się z tym wiąże ubóstwo, zgodnie z przeprowadzonymi wywiadami środowiskowymi występuje we wsiach: Karbowo, Kruszynki, w części Cieląt (byłe środowiska PGR) oraz miejscowościach Tywola i Gorczenica.

Realizacja świadczeń na przełomie ostatnich lat

Lp.	Forma pomocy	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia				
		2002 rok	2003 rok	2004 rok	2005 rok	2006rok
1	Zasiłki stałe	63	64	52	33	28
2	Renty socjalne	46	46	od X 2003r. przekazano do ZUS		
3	Zasiłki okresowe	120	124	130	168	182
4	Zasiłki okresowe gwarantowane	16	5	2	0	0
5	Macierzyński zasiłek okresowy	42	41	16	0	0
6	Zasiłki celowe i pomoc w naturze	460	369	492	413	410
7	Poradnictwo specjalistyczne	16	18	22	35	35

Lp.	Forma pomocy	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia				
		2002 rok	2003 rok	2004 rok	2005 rok	2006rok
	w szczególności poradnictwo prawne i psychologiczne					
8	Interwencja kryzysowa	0	0	0	4	1
9	Praca socjalna	50	65	101	95	110

Bezdomność.

Liczba osób bezdomnych z terenu gminy Brodnica wynosi 6 osób, w tym:

- 1 osoba – przebywa w noclegowni w Warszawie,
- 1 osoba – przebywa na działkach ogrodniczych w Toruniu (objęta pomocą właściwego MOPS Toruń),
- 1 osoba – przebywa u siostry w Brodnicy, bez możliwości stałego pobytu,
- 2 osoby – zamieszkują w budynku prowizorycznym, który nie spełnia wymogów budynku mieszkalnego,
- 1 osoba przebywa na terenie sąsiedniej gminy.

Dożywianie dzieci w szkołach.

We wszystkich podległych gminie szkołach prowadzone jest dożywianie. Dodatkowo pokrywane są koszty dożywiania dzieci pochodzących z terenu gminy, a uczących się w szkołach leżących na terenie ościennych gmin.

Uczniowie znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie, w szczególności gdy w rodzinie tej występuje: bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, nieumiejętność wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm, a także gdy rodzina jest niepełna lub w rodzinie wystąpiło zdarzenie losowe otrzymują pomoc materialną w formie stypendium szkolnego lub zasiłku losowego, które są przyznawane w ramach dotacji dotacji celowej z budżetu państwa na pomoc socjalną dla uczniów.

3.2.4. Opieka zdrowotna.

Działania prozdrowotne.

Gmina, na którą nałożono ustawowo zadania w zakresie ochrony zdrowia organizuje przedsięwzięcia lokalne zmierzające do zaznajomienia mieszkańców z czynnikami

szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami oraz podejmuje działania edukacyjno-promocyjne. W zakresie działań prozdrowotnych realizowanych w ostatnim okresie czasu należy wymienić program edukacyjny dla dorosłych i młodzieży z zakresu profilaktyki nowotworowej. Głównym celem prowadzonych działań jest doprowadzenie do:

- 1) wzrostu świadomości wśród mieszkańców gminy Brodnica o występujących zagrożeniach oraz możliwościach wczesnego wykrywania i leczenia chorób nowotworowych,
- 2) nabycia umiejętności samobadania się,
- 3) większej liczby osób pochodzących z terenu gminy Brodnica wykonujących okresowe badania, w tym pod kątem onkologicznym,
- 4) ogólnej poprawy stanu zdrowia ludności zamieszkałej na terenach wiejskich.

W zakresie opieki zdrowotnej należy zauważyć, że za wyjątkiem jednej szkoły w placówkach oświatowych brak jest gabinetów pomocy przedlekarskiej. Przed 2005r. tylko w SP Szabda powstał gabinet profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej, jednak nie w pełni wyposażony. W Szkole Podstawowej w Gortatowie i w Szkole Filialnej w Cielętach na ten cel zostały wydzielone osobne pomieszczenia. W SP Gortatowo pielęgniarka jest w placówce dwa razy w miesiącu natomiast w Filii w Cielętach pielęgniarka jest raz na trzy miesiące. W pozostałych niżej wskazanych szkołach nie ma wydzielonego osobno pomieszczenia na gabinet profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej. W Szkole Podstawowej w Gorczenicy pielęgniarka dyżuruje w placówce co trzeci tydzień, natomiast w Gimnazjum w Szczuce pielęgniarka jest raz w miesiącu na 8 godzin.

Rozwiązywanie problemów alkoholowych

Zadania gminy z zakresu rozwiązywania problemów alkoholowych realizowane są w ramach gminnego programu rozwiązywania problemów alkoholowych uchwalanego corocznie przez Radę Gminy Brodnica. W programie określone są także zasady wynagradzania członków GKPiRPA.

Na realizację programu wykorzystywane są dochody z opłat za wydawane zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych, które nie mogą być przeznaczane na inne cele. Z uwagi na brak w gminie Brodnica specjalistów, takich jak np. psychologów czy terapeutów oraz poradni specjalistycznych, część zadań jest realizowana poprzez Poradnię Rodzinną w Brodnicy. Należy podkreślić fakt, że mieszkańcy gminy Brodnica korzystają z pełnej oferty Poradni. Główne działania obejmują: udzielanie pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu, udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, ochronę przez

przemocą w rodzinie, prowadzenie profilaktycznej działalności edukacyjno-informacyjnej, wspieranie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych. Poradnia Rodzinna w Brodnicy, w zakresie działania dotyczące osób z problemami alkoholowymi oraz przemocy w rodzinie.

Członkowie Gminnej Komisji ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dokonują kontroli punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie gminy pod względem przestrzegania ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Tematyka posiedzeń GKP i RPA dotyczy m.in. rozmów z osobami uzależnionymi, motywując ich do zastosowania leczenia odwykowego oraz kierowania tych osób do Poradni Odwykowej w Brodnicy. Komisja jest w stałym kontakcie z dzielnicowymi Komendy Powiatowej Policji z terenu gminy Brodnica (ściśła współpraca w zakresie interwencji i prowadzenia „Niebieskiej Karty”).

Narkomania

W gminie Brodnica, na dzień dzisiejszy, istnieje niewielkie zagrożenie w zakresie narkomanii.

Biorąc jednak pod uwagę fakt, że młodzież z terenu gminy uczy się w szkołach na terenie różnych miast, gdzie narkomania jest już dziś znaczącym problemem należy wziąć pod uwagę, że ten problem nie ominie również i mieszkańców gminy. Z tego też względu już dziś należy podjąć działania, które pozwolą wyeliminować lub ograniczyć dostęp, zażywanie, wytwarzania jak i posiadanie narkotyków celem ograniczania szkód zdrowotnych jak i społecznych wśród mieszkańców gminy Brodnica. Celem skutecznego przeciwdziałania w tym zakresie należy wdrożyć w życie Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii. Zgodnie z treścią ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005r. (Dz.U. z 2005r. Nr 179, poz. 1485 z późn. zm.) na jednostkach samorządu terytorialnego spoczywają zadania organizowania działań związanych z rozwiązywaniem problemów narkomanii. Zadania w zakresie przeciwdziałania narkomanii są realizowane, w zakresie określonym w ustawie, m.in. przez: szkoły, ośrodki pomocy społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie. Przeciwdziałanie narkomanii realizuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, gospodarczej, oświatowo-wychowawczej i zdrowotnej, a w szczególności: działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i zapobiegawczą, leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych, ograniczanie szkód zdrowotnych i społecznych, nadzór nad substancjami, których używanie może prowadzić do narkomanii, zwalczanie niedozwolonego obrotu, wytwarzania, przetwarzania, przerebu i posiadania substancji, których używanie może prowadzić do narkomanii, nadzór nad uprawami roślin

zawierających substancje, których używanie może prowadzić do narkomanii. Głównym celem działań w tym zakresie winno stać się dążenie do podniesienia świadomości mieszkańców gminy Brodnica oraz budowania wsparcia dla działań na rzecz zdrowia publicznego celem zmniejszenia skutków związanych ze zjawiskiem narkomanii.

3.2.5. Mieszkalnictwo.

Stan zabudowy mieszkaniowej, jej wyposażenie w instalacje techniczno-sanitarne oraz rozwój budownictwa mieszkaniowego i infrastruktury komunalnej wyznaczają bezpośrednio poziom warunków zamieszkiwania ludności, pośrednio stwarzają jednak istotne możliwości dla lokalnego rozwoju gospodarczego. Rozmiary zasobów mieszkaniowych, ich stan i struktura kształtują się w gminie pod wpływem przyrostu nowych budynków mieszkalnych, będącego efektem realizacji budownictwa mieszkaniowego i działań administracyjnych, prac remontowych i modernizacyjnych, a także ubytków substancji mieszkaniowej.

Zasoby mieszkaniowe - mieszkania zamieszkałe stale i czasowo na koniec 2002 roku w gminie Brodnica wynosiły 1595.

Ilość mieszkańców oraz gospodarstw domowych w poszczególnych miejscowościach na terenie gminy Brodnica.

Lp.	Miejscowość (wieś)	Ilość mieszkańców (stan na 21.12.2006r.)	Ilość gospodarstw domowych (stan na 31.12.2004r.)
1	Sobieszyno	147	32
2	Dzierżno	146	32
3	Gortatowo	218	36
4	Szymkowo	174	33
5	Kozi Róg	114	21
6	Opalenica	123	24
7	Moczaźła	405	64
8	Gorczeniczka	94	23
9	Kominy	96	34
10	Niewierz	293	42
11	Kruszynki, Bartniki, Drużyny Dworzec	207	43
12	Szczuka	469	104
13	Podgórz	206	30
14	Mszano	289	55
15	Szabda, Tywola	600	113

16	Karbowo	1465	136
17	Gorczenica	572	105
18	Wybudowanie Michałowo	286	61
19	Cieleća	556	39
20	Nowy Dwór, Bobrowiska, Tama Brodzka	146	67
Razem		6805	1107

Przyrost budynków mieszkalnych w gminie Brodnica w latach 2001 – 2006.

Lp.	Miejscowość	2001 r.	2002 r.	2003 r.	2004 r.	2005 r.	2006 r.
1	Sobieszyno	-	-	-	-	1	-
2	Dzierżno	-	-	-	-	-	-
3	Gortatowo	-	-	2	1	-	-
4	Szymkowo	-	1	-	-	-	2
5	Kozi Róg	-	-	-	-	-	-
6	Opalenica	-	-	-	-	-	-
7	Moczała	1	2	5	3	1	-
8	Gorczeniczka	-	1	-	-	-	-
9	Kominy	-	1	1	-	-	-
10	Niewierz	1	-	-	-	3	1
11	Kruszynki	1	1	6	1	2	6
12	Szczuka	2	3	4	5	4	1
13	Podgórz	-	-	3	3	2	11
14	Mszano	-	-	2	-	1	1
15	Szabda	-	2	4	5	-	1

16	Karbowo	19	7	29	29	29	13
17	Gorczenica	1	-	2	7	4	6
18	Wyb. Michałowo	1	2	3	2	5	6
19	Cieleta	1	-	2	7	4	6
20	Nowy Dwór	-	-	-	-	-	-
Razem		27	20	64	57	54	51

3.3. Gospodarka i rynek pracy.

3.3.1. Podmioty gospodarcze.

Podmioty gospodarcze wg PKD.

W latach 1989 - 2006 ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez Wójta Gminy Brodnica wyniosła 254.

W roku 2006 zarejestrowano 58 nowych podmiotów gospodarczych.

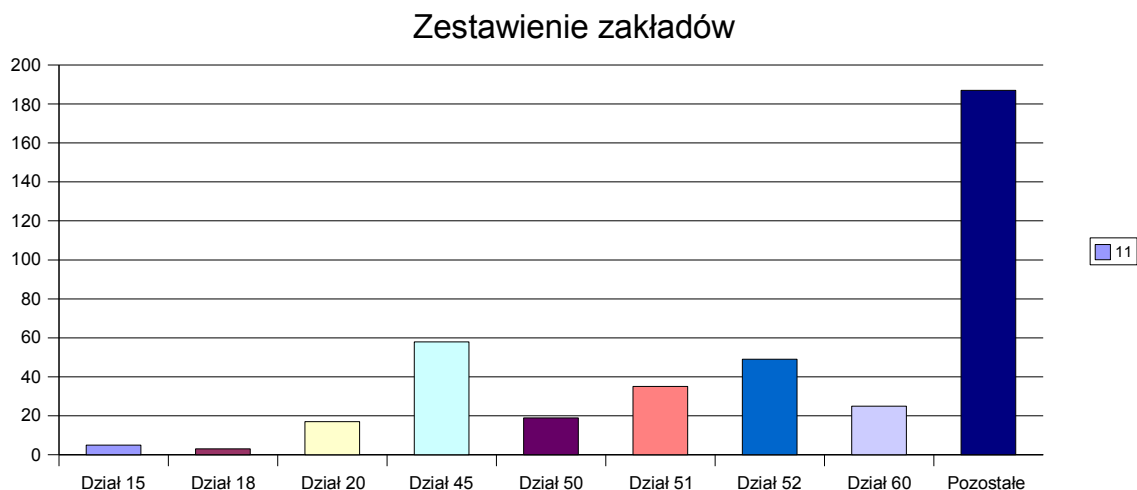
Z zestawienia wynika, że systematycznie zwiększa się ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, znaczący wzrost nastąpił zwłaszcza w 2005r.

Według własności dominuje sektor prywatny, a w nim osoby fizyczne.

Najbardziej liczne i znaczące zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności to:

- W dziale 01 – Działalność usługowa związana z uprawami rolnymi, chowem i hodowlą zwierząt z wyłączeniem działalności weterynaryjnej zarejestrowanych jest 12 podmiotów,
- W dziale 15 – Produkcja artykułów spożywczych i napojów - 5 podmiotów,
- W dziale 18 – Produkcja odzieży i wyrobów futrzarskich - 3 podmioty,
- W dziale 20 – Produkcja drewna i wyrobów z drewna oraz z korka - 17 podmiotów,
- W dziale 45 – Budownictwo - 58 podmiotów,
- W dziale 50 – Sprzedaż, obsługa i naprawa pojazdów samochodowych i motocykli - 19 podmiotów,
- W dziale 51 – Handel hurtowy i komisowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi i motocyklami - 35 podmioty,
- W dziale 52 – Handel detaliczny, z wyłączeniem pojazdów samochodowych i motocykli - 47 podmiotów,
- W dziale 60 – Transport Lądowy - 24 podmioty.

Widać wyraźnie, że na podstawie niżej pokazanego zestawienia dominuje działalność opisana w działach 45 i 52 PKD – Handel oraz w dziale 51 PKD – Handel hurtowy i komisowy.

3.3.2. Bezrobocie.

Według informacji uzyskanych z Powiatowego Urzędu Pracy w Brodnicy w 2004r. liczba bezrobotnych wynosiła ogółem 630 osób z tego: 288 mężczyźni i 342 kobiety. W 2005r. stan na dzień 31 grudnia przedstawia poniższe zestawienie:

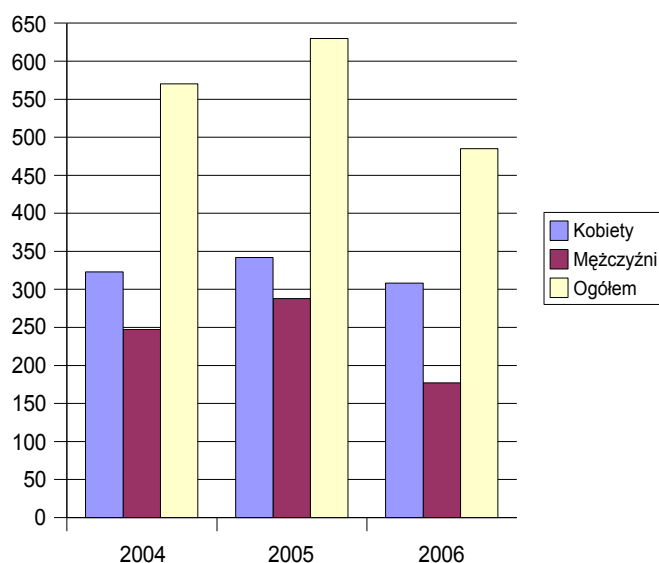
1. Liczba bezrobotnych ogółem: 570 osób
 - w tym : - 323 kobiet
 - 247 mężczyzn
2. Bezrobotni :
 - a/ z prawem do zasiłku: 117 osób,
 - w tym : - 38 kobiet,
 - 79 mężczyzn
 - b/ bez prawa do zasiłku: 453 osoby,
 - w tym : - 285 kobiet
 - 168 mężczyzn
3. Osoby bezrobotne niepełnosprawne ogółem: 7 osób,
 - w tym: - 6 kobiet
 - 1 mężczyzna
4. Osoby długotrwale bezrobotne ogółem: 383 osoby,

- w tym: - 240 kobiet,
- 143 mężczyzn.
- 5. Osoby bezrobotne bez kwalifikacji zawodowych ogółem 54 osoby
w tym: - 30 kobiet,
- 24 mężczyzn.
- 6. Bezrobotni wg wykształcenia:
 - wyższe – 16 osób w tym 11 kobiet i 5 mężczyzn,
 - policealne i średnie zawodowe – 81 osób w tym 56 kobiet i 25 mężczyzn,
 - średnie ogólnokształcące – 40 osób w tym 26 kobiet i 14 mężczyzn,
 - zasadnicze zawodowe – 199 osób w tym 105 kobiet i 94 mężczyzn,
 - gimnazjalne i poniżej – 234 osoby w tym 122 kobiety i 112 mężczyzn.
- 7. Bezrobotni wg wieku:
 - 18 – 24 143 osoby,
 - 25 – 34 176 osób,
 - 35 – 44 136 osób,
 - 45 – 54 94 osoby,
 - 55 – 59 21 osób
 - 60 – 64 0 osób.

Informacje uzyskane z Powiatowego Urzędu pracy w Brodnicy – według stanu na dzień 31 grudnia 2006 r.

1. Liczba bezrobotnych ogółem: 485 osób w tym 308 kobiet i 177 mężczyzn.
2. Bezrobotni: z prawem do zasiłku 82 osoby
w tym: - 30 kobiet,
- 52 mężczyzn
bez prawa do zasiłku – 403 osoby
w tym: - 278 kobiet,
- 125 mężczyzn.
3. Osoby bezrobotne niepełnosprawne ogółem: 12 osób
w tym: - 6 kobiet,
- 7 mężczyzn.
4. Osoby długotrwale bezrobotne ogółem: 336 osób
w tym: - 227 kobiet.
5. Osoby bezrobotne bez kwalifikacji zawodowych ogółem: 121 osób
w tym: - 85 kobiet,
- 36 mężczyzn.
6. Bezrobotni wg wykształcenia:
 - wyższe 19 osób,
 - policealne i średnie zawodowe 59 osób,
 - średnie ogólnokształcące 39 osób,
 - zasadnicze zawodowe 175 osób,
 - gimnazjalne i poniżej 193 osoby.
7. Bezrobotni wg wieku:
 - 18 – 24 124 osoby,
 - 25 – 34 141 osób,
 - 35 – 44 103 osoby,
 - 45 – 54 101 osób,
 - 55 – 59 13 osób,
 - 60 – 64 0 osób.

Bezrobocie w latach 2004 - 2006

Porównując lata 2004-2006 liczba bezrobotnych spadła o 85 osób.

Największą grupą osób pozostających bez pracy są osoby młode, w przedziale wiekowym 18 – 24 lat i 25 – 34 lat.

Wśród osób długotrwale pozostających bez pracy znaczącą większość stanowią kobiety.

3.3.3. Zatrudnienie.

Gmina Brodnica jest gminą o dominującej funkcji rolniczej, gdzie produkcja przemysłowa stanowi margines i jest funkcją uzupełniającą. Większość osób utrzymuje się z pracy w gospodarstwach rolnych.

Z analizy podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Ewidencji Działalności Gospodarczej wynika, że dominuje sektor prywatny, a w nim osoby fizyczne.

Na terenie gminy Brodnica nie ma znaczących zakładów przemysłowych, a największe z nich to:

1. Zakład Mechaniki Pojazdowej, Blacharstwa i Lakiernictwa. Autoryzowana Stacja Daewoo w Karbowie Jan Kamiński,
2. Zakład Przerobu Drewna „DREWNOTEX” w Tywoli – Dariusz Michalski,
3. Zakład Rolny „AGRIPOL” Spółka z o.o. w Cielętach,
4. Zakład Ogólnobudowlany „IZOSAN” w Moczadłach – Bronisław Rupiński,
5. Zakład Elektromechaniki Pojazdowej w Wybudowaniu Michałowie – Bronisław Kwaśniewski,
6. „BARTEK” Zakład Odzieżowy w Moczadłach – Jadwiga Dornakowska,
7. Firma Handlowo – Produkcyjno - Transportowa w Gorczenicy – Marian Gerka,
8. Przedsiębiorstwo – Handlowo - Usługowe „WRZOS” w Podgórzu – Bożena Wrzesińska,
9. „Masarnia Karbowo” w Karbowie – Brygida Hartung Pesta,
10. Zakład Mechaniki Pojazdowej, Blacharstwo - Lakiernictwo w Szabdzie – Szczepan Bronikowski,
11. Usługi Transportowe w Gorczenicy – Stefan Kopistecki,
12. Zakład przerobu drewna „JURAND” w Mszanie,
13. Przedsiębiorstwo Turystyczno - Handlowe zajazd „TIROLI” w Tywoli – Marek Raniszewski,
14. „JURMIR” - Hurtownia w Szabdzie,
15. Zakład Usługowo – Tokarsko - Ślusarski w Karbowie – Roman Bartkowski.

Większość mieszkańców gminy znajduje zatrudnienie w zakładach pracy położonych na terenie miasta Brodnica.

Oceniając poziom i stopień nasycenia obiektami przemysłowymi należy stwierdzić brak należycie rozwiniętego przemysłu rolno - spożywczego, który miałby doskonałe zaplecze surowcowe na terenie gminy.

3.4. Środowisko przyrodnicze.

3.4.1. Zasoby i stan środowiska przyrodniczego.

Ukształtowanie powierzchni.

W świetle fizyczno – geograficznego podziału Polski J. Kondrackiego (1988) teren gminy Brodnica leży w obrębie trzech mezoregionów: północna i zachodnia część gminy znajduje się w obrębie Pojezierza Brodnickiego, wschodnia i południowo – zachodnia leży w dolinie Drwęcy, a południowa i południowo – wschodnia w obrębie Pojezierza Dobrzyńskiego. Położenie gminy na styku kilku mezoregionów powoduje zróżnicowanie wszystkich komponentów środowiska geograficznego. Rzeźba terenu obszaru gminy Brodnica została ukształtowana podczas ostatniego zlodowacenia skandynawskiego i modelowana po ustąpieniu lądolądu. Wykazuje cechy klasyczne dla obszaru młodoglacjalnego, jak również duże zróżnicowanie pod względem genetycznym i morfometrycznym. Najwyżej położony punkt na terenie gminy znajduje się w rejonie wsi Szczuka i wynosi 151,2 m n.p.m., a najniższy punkt znajduje się w dnie doliny Drwęcy 66 m n.p.m. Maksymalna deniwelacja osiąga więc prawie 100 m, lecz lokalne deniwelacje rzadko osiągają 50 m. Pod względem geomorfologicznym na terenie gminy dominuje wysoczyzna morenowa. Na północ i północny – zachód od doliny Drwęcy wysoczyzna ta należy do Pojezierza Brodnickiego. Wznosi się 95-110 m n.p.m., jest to wysoczyzna falista, tylko miejscami płaska urozmaicona nielicznymi pagórkami morenowymi zbudowana z piasków i gliny zwałowej z głazami. Na południe od doliny Drwęcy występuje wysoczyzna morenowa należąca do Pojezierza Dobrzyńskiego. Jest to w większości wysoczyzna płaska zbudowana z gliny zwałowej a w części sąsiadującej z doliną Drwęcy z piasków. Wznosi się 110 – 125 m n.p.m. Wysoczyzny morenowe urozmaicają liczne zagłębienia wytopiskowe, których dna są podmokłe lub wypełnione wodą. Występują nierównomiernie na całym obszarze gminy. Wysoczyzny morenowe rozcinają rynny polodowcowe. Największe to rynny jezior: Bachotek i Niskie Brodno wcięte w wysoczyznę na głębokość 20 – 25 m. Płytsza jest rynna jezior Cielęta i Szczuka – osiąga 15 m głębokości. Szerokość rynien jest zróżnicowana od 0,5 do 1,5km. Wzdłuż rynien jeziora Bachotek i Niskie Brodno przebiegają wąskie szlaki

sandrowe związane z odpływem wód z topniejącego łądolu. Zbudowane są z piasków i żwirów. Najpotężniejszą wklęsłą formą rzeźby terenu jest dolina Drwęcy, która wcina się w wysoczyznę morenową na głębokość 40 – 50 m. Jest formą pradoliny z doskonale rozwiniętym systemem stopni terasowych od terasy zalewowej do teras pradolinnych. Niższe terasy budują mady rzeczne i piaski lub torfy, a wyższe piaski i żwiry. Dno doliny jest płaskie, a rzeka meandruje tworząc malownicze zakola. Meandry odcięte od koryta Drwęcy tworzą starorzecza.

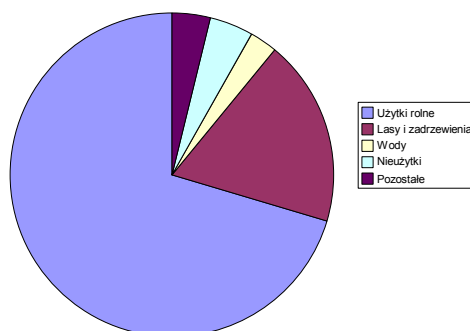
Obszar wysoczyzny morenowej jest w przeważającej części użytkowany rolniczo (dominują grunty orne), natomiast w dolinie Drwęcy i rynnach polodowcowych przeważają trwałe użytki zielone i tereny leśne. To zróżnicowanie ukształtowania ziemi zdeterminowane jest budową geologiczną warstw powierzchniowych i typami wykształconych gleb. Na wysoczyźnie morenowej przeważają gleby pseudobielicowe, brunatne właściwe i wylugowane, a miejscami czarnoziemy. W dolinie Drwęcy i rynnach polodowcowych przeważają gleby piaskowe różnych typów genetycznych.

Gleby.

Szczególnie ważnym komponentem środowiska są gleby, których jakość stanowi główny czynnik determinujący sposoby ich gospodarczego wykorzystania. Decydują one w dużym stopniu o jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Wysokiej klasy ziemie uprawne stanowią pewną naturalną predyspozycję określonego obszaru do wykorzystania rolniczego, umożliwiając uzyskanie wysokich plonów relatywnie niższym nakładem środków. Warunkują zatem w znacznym stopniu opłacalność rolnictwa na danym terenie.

Gmina Brodnica zajmuje powierzchnię 12 696ha, z czego użytki rolne zajmują 8 944ha (70,5%), lasy i zadrzewienia – 2 365ha (18,6%), wody – 358ha (2,8%), nieużytki – 555ha (4,4%), pozostałe 474ha (3,7%).

Struktura użytkowania gruntów w gminie Brodnica

Grunty klasy I w gminie Brodnica nie występują, grunty klasy II obejmują powierzchnię 2,43ha, co stanowi jedynie 0,019% ogólnej powierzchni gminy, najwięcej jest gruntów klasy IVa i IIIb. Grunty klasy IVa obejmują powierzchnię 3557ha, tj. 28,08 % całej powierzchni gminy, a 45,91 % gruntów ornych. Grunty klasy IIIb obejmują 1925ha co stanowi 15,20% ogólnej powierzchni gminy a 24,85 % powierzchni gruntów ornych.

Obszary leśne.

Lasy i grunty leśne na terenie gminy Brodnica, zajmują powierzchnię 2 365ha, co stanowi 18,6% powierzchni ogólnej gminy. Niski poziom zalesienia gminy Brodnica jest skutkiem dominacji obszarów wysoczyznowych, o względnie dobrych warunkach glebowych, predysponowanych do użytkowania rolniczego. Lasy koncentrują się głównie na piaszczystych glebach w pradolinie Drwęcy, gdzie towarzyszą im zwykle kompleksy łąk i pastwisk. Największy obszar leśny położony jest nad jeziorem Bachotek, mniejsze kompleksy leśne znajdują się między Nowym Dworem a Cielećkami oraz na północ od Szabdy i na południe od Niewierza. Dominują lasy na siedliskach boru mieszanego świeżego i lasu mieszanego. Drzewostany reprezentują wszystkie klasy wiekowe, a udział wyższych klas wiekowych jest stosunkowo duży. Przeważają drzewostany iglaste, z domieszką drzew liściastych.

Szczegółowe zasady gospodarki leśnej, w której obok funkcji gospodarczej lasu dużą rolę odgrywa ich znaczenie ekologiczne, określa plan urządzenia lasu nadleśnictwa Brodnica.

3.4.2. Zasoby wodne.

Wody powierzchniowe.

Obszar gminy Brodnica zasobny jest w wody powierzchniowe. Największą rzeką na terenie gminy jest Drwęca, która płynie w klasycznie wykształconej dolinie. Jej źródła

znajdują się na wysokości 191 m n.p.m. w obrębie Wzgórz Dylewskich, a ujście do Wisły na wysokości 37 m n.p.m. w Złotorii koło Torunia. Całkowita długość rzeki wynosi 207km, z tego ponad połowa znajduje się na terenie województwa kujawsko – pomorskiego.

Dorzecze Drwęcy ma powierzchnię 5344km². Średni przepływ w rzece w przekroju Szabda wynosi 24,7 m³/s, szerokość rzeki wynosi 20-25 m, a średni spadek około 0,27%. Rzeka malowniczo meandruje, a w czasie wysokich stanów wód wylewa na cały teren terasy zalewowej. Jest to najdłuższy rezerwat ichtiologiczny w Polsce o powierzchni chronionej 444,38ha.

Dla mieszkańców Brodnicy i okolic Drwęca pełni podwójną rolę, walory krajobrazowe rzeki i jej doliny mają znaczenie rekreacyjno – wypoczynkowe (dotychczas wykorzystywane w niewielkim stopniu), ponadto stanowi ona główny rezerwuuar wody do celów komunalnych i gospodarczych. Lewobocznym dopływem Drwęcy jest Rypienica (całkowita długość 34,4km., powierzchnia dorzecza 327,7km²). W zlewni dominują grunty rolne, a lasy zajmują zaledwie 3,5% jej powierzchni. Środkowy i dolny odcinek rzeki wraz z doliną, położony jest w Obszarze Chronionego Krajobrazy Doliny Drwęcy. W górnym biegu zlokalizowane jest miasto Rypin, część miasta jest nieskanalizowana i czterema wylotami odprowadzane są do rzeki nieoczyszczone ścieki.

W granicach gminy do Drwęcy uchodzi kilka różnej wielkości cieków wodnych. Największą z nich jest Skarlanka, przepływająca między innymi przez jezioro Bachotek (całkowita długość 35km, powierzchnia dorzecza 228km²). Z lewej strony Drwęcy znajduje się Pissa, odwadniająca południowo – wschodnią część gminy (całkowita długość 23km, powierzchnia dorzecza 151km²). Nie uchodzi ona jednak do Drwęcy bezpośrednio (wpada do Brynicy, nieco powyżej jej ujścia).

Na obszarze gminy Brodnica znajduje się tylko jedno większe jezioro Bachotek oraz mniejsze: Cielęta, Szczuka, Ostrów, Niewierz.

Jeziro Bachotek ma powierzchnię 211,0ha, długość ponad 4100 m i maksymalną szerokość około 900 m. Średnia głębokość wynosi 7,2 m, maksymalna 24,3 m, a objętość około 16,5 mln m³.

Ma ono charakter rynny subglacialnej, znacznie wciętej w stosunku do średniego poziomu otaczającego terenu. Lustro wody znajduje się na poziomie 71 m n.p.m. Wody jeziora Bachotek ze względu na czystość (II klasa) posiadają naturalne predyspozycje do rozwoju rekreacji i turystyki.

Z pozostałych jezior na uwagę zasługują niewielkie: Cieleta (pow. 18,8ha, śr. gł. 3,8m), Szczuka (pow. 25,5ha, śr. gł. 4,8 m), położone w pobliżu miejscowości o tych samych nazwach, oraz jezioro Ostrów (pow. 13,7ha) znajdujące się w miejscowości Karbowo. Obecnie nie mają one istotnego znaczenia gospodarczego, jednak ich walory krajobrazowe predestynują je do rozwoju lokalnej rekreacji.

Wody podziemne.

Wody podziemne występują na ogół na głębokości od kilkunastu do kilkudziesięciu metrów. Największe znaczenie gospodarcze mają wody czwartorzędowe, eksploatowane ze studni oraz ujęć w Mszanie i Szymkowie. Oba te ujęcia (są to obiekty komunalne) mają łączną wydajność 142 m³/h, posiadają też rezerwy wody, które mogłyby zostać wykorzystane na potrzeby przemysłu. Gmina posiada dwie studnie głębinowe w Karbowie. Na chwilę obecną ujęcia te nie są eksploatowane, mają one wydajność 120 m³/h i 80 m³/h.

Bogactwa naturalne.

Na terenie gminy Brodnica nie eksploatuje się aktualnie surowców mineralnych. Jedynymi eksploatowanymi surowcami naturalnymi na terenie gminy są piasek i żwir. Znaczne zasoby tych surowców posiada miejscowość Kominy. Na wydobywanie piasku i żwiru w Kominach została wydana koncesja. Obejmuje ona wydobywanie kruszywa naturalnego systemem odkrywkowym ze złoża "KOMINY IV". Koncesja obejmuje powierzchnię 1,93ha gruntów położonych na obszarze działek: 138/9, 138/8, 138/6.

3.5. Infrastruktura techniczna – gospodarka komunalna.

3.5.1. Drogi-transport.

Na terenie gminy Brodnica występuje ogółem 106,031km dróg zaliczonych do kategorii gminnych.

W tej liczbie 14,790km stanowią drogi z nawierzchnią bitumiczną, 0,080km z nawierzchnią betonową, 0,630km z kostki kamiennej, 0,809km z nawierzchnią brukową a pozostałe 89,708km to drogi gruntowe, sukcesywnie ulepszone poprzez nawożenie szlaką, żwirem i tłuczniem wapiennym oraz profilowane równiarką w miarę potrzeb.

Należy zaznaczyć, że stan nawierzchni wszystkich dróg gruntowych zaliczonych do kategorii gminnych jest zadowalający i nie budzi większych zastrzeżeń.

Ostatnie lata obfitują również w budowę chodników dla ruchu pieszego. Jest rzeczą oczywistą, że przybywa ich głównie w miejscowościach o zwartej zabudowie. Prace te wykonywane są w znacznej części ze środków finansowych poszczególnych sołectw oraz

przy nadzorze i doradztwie fachowym ze strony gminy, a w przypadkach budowy chodników przy drogach powiatowych i wojewódzkich – przy współpracy z zarządcami tych dróg. W chwili obecnej gmina Brodnica posiada 1269,8m² chodników oraz 115m² zatok autobusowych.

Nieco gorzej przedstawia się sytuacja z drogami będącymi na mieniu komunalnym gminy, ale nie posiadającymi kategorii gminnych. Są to w przeważającej części krótkie odcinki dróg dojazdowych do gruntów lub łąk oraz drogi powstałe w ostatnich latach na nowych osiedlach mieszkaniowych, głównie we wsi Karbowo, Kruszynki i Cieleta. O tych właśnie drogach nie należy zapominać i w najbliższych latach trzeba położyć nacisk na poprawę ich stanu technicznego.

Na ten cel jak również na bieżące utrzymanie dróg kategorii gminnej, środki finansowe gmina przekazuje poszczególnym sołectwom, jednocześnie nadzorując i koordynując działania na tym odcinku.

Największe wyzwanie dla gminy stanowią nowe osiedla mieszkaniowe, na których jest jeszcze wiele do zrobienia i w najbliższych latach należało będzie rozwiązać tam problem dróg kompleksowo, poczynając od budowy kanalizacji deszczowej poprzez drogi o nawierzchni twardej, a na chodnikach kończąc.

3.5.2. Gospodarka wodno – ściekowa.

W ramach zadań własnych gmina Brodnica prowadzi na swoim terenie gospodarkę wodno-ściekową. Dla realizacji tego zadania posiada dwie stacje uzdatniające wodę zlokalizowane we wsiach Szymkowo i Mszano, jedną pompownią wody we wsi Szczuka, podnoszącą jej ciśnienie dla wsi Cieleta i Wyb. Michałowo, 23 przepompownie ścieków zapewniające sprawny ich odbiór oraz sieć wodociągową i kanalizacyjną.

Zaopatrzenie w wodę – stan istniejący.

Stopień zwodociągowania gminy pod względem liczby mieszkańców wynosi 97,4%. Ogólna długość czynnej wodociągowej sieci rozdzielczej bez przyłączy wynosi 155,4km. Od sieci tej prowadzi do odbiorców wody 1.201 przyłączy, zaopatrując w wodę do picia i na potrzeby gospodarcze 6640 mieszkańców gminy w 1573-ch mieszkaniach. Sieć wodociągowa uzbrojona jest w 490 naziemnych hydrantów pożarowych oraz zasuwę odcinającą.

Roczna produkcja wody do picia i na potrzeby gospodarcze z ujęcia w Mszanie oraz Szabdzie (hydrofornia w Mszanie) wynosi około 75 tys. m³ rocznie i dostarczana jest do 1493 mieszkańców gminy Brodnica zamieszkałych we wsiach:

1. Mszano – 290 osoby,

2. Szabda – 548 osoby
3. Kruszyнки i Bartniki – 362 osób
4. Niewierz – 293 osoby

oraz części mieszkańców miasta Brodnica zamieszkałych przy ulicy Sądowej.

Na granicy gmin Brodnica i Bobrowo wybudowana jest spinka wodociągowa łącząca wodociągi w obu gminach, celem ewentualnego wzajemnego wspomagania się w nagłych przypadkach zachwiania równowagi wodnej.

Hydrofornia w Szymkowie korzysta z trzech odwiertów studni głębinowych, z których dwa znajdują się przy hydroforni a jedna we wsi Szczuka oraz zbiornika retencyjnego o pojemności 4x50m³.

Roczna produkcja wody do picia i na potrzeby gospodarcze przez hydrofornię w Szymkowie ze wszystkich trzech studni, wynosi blisko 200 tys. m³ rocznie i dostarczana jest dla 3.464 mieszkańców gminy Brodnica zamieszkałych we wsiach:

1. Moczadła – 402 osoby
2. Szczuka – 461 osób
3. Opalenica – 126 osób
4. Gorczeniczka – 96 osób
5. Gorczenica – 559 osób
6. Podgórz – 186 osób
7. Cieleta – 554 osoby
8. Wyb. Michałowo – 266 osób
9. Gortatowo – 212 osób
10. Kozi Róg – 90 osób
11. Szymkowo – 174 osoby
12. Dzierżno – 153 osoby
13. Sobieszyno – 148 osób
14. Bobrowiska – 37 osób

oraz dla części mieszkańców miasta Brodnica przy ul. 18-Stycznia i części gminy Bartniczka. Ujęcie jest również przygotowane technicznie i posiada możliwości produkcyjne wystarczające do zasilania w wodę gminy Osiek.

Duża zmienność terenu, występujące licznie jego wzniesienia i spadki, głównie we wsiach Szczuka, Cieleta oraz Wyb. Michałowo są poważnym utrudnieniem w dostarczeniu wody do wszystkich odbiorców pod odpowiednim ciśnieniem.

Dla poprawy tego stanu rzeczy we wsiach Cieleća i Wyb. Michałowo, wybudowana została pompownia wody w Szczuce, której zadaniem jest podnoszenie ciśnienia roboczego wody dla wymienionych wyżej wsi.

Do rozwiązania pozostaje problem uregulowania dostaw wody pod odpowiednim ciśnieniem dla wsi Szczuka.

Odrębnym tematem jest wieś Karbowo oraz nowe osiedle budynków jednorodzinnych w Kruszynkach przy ulicy Rataja, które gmina zaopatruje w wodę zakupioną od Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w Brodnicy. We wsi Karbowo z usługi tej korzysta 1448 osób, a na osiedlu w Kruszynkach 50 osób. Dla zapewnienia ciągłości dostaw wody dla tych mieszkańców gmina zakupuje jej rocznie około 60-ciu tys. m³.

Kanalizacja sanitarna.

Długość czynnej sieci sanitarnej bez przykanalików wynosi 36,08km. Z kanalizacji sieciowej korzysta 278 gospodarstw domowych w 8-miu wsiach gminy Brodnica: Cieleća, Karbowo, Szabda, Mszano, Podgórz, Wybudowanie Michałowo, Moczadła i Szczuka.

Na terenie objętym działaniem kanalizacji sieciowej istnieją 23 przepompownie ścieków i 4 przepływomierze zliczające ilość odprowadzanych ścieków.

3.5.3. Gospodarka odpadami w gminie.

Na terenie gminy Brodnica funkcjonuje system zbiórki odpadów komunalnych niesegregowanych. Odpady te scharakteryzować można jako odpady powstające w gospodarstwach domowych, oraz odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych, pochodzące od innych wytwórców, które ze względu na swój charakter i skład są podobne do odpadów komunalnych.

Głównymi źródłami wytwarzania odpadów komunalnych są:

- gospodarstwa domowe,
- zakłady produkcyjne,
- jednostki użyteczności publicznej (szkoły, przedszkola, świetlice wiejskie).

Poza omówionymi odpadami, tworzącymi główny strumień, występują również odpady zaliczane do grupy odpadów niebezpiecznych, a w tym np.:

- zużyte baterie i akumulatory,
- zużyte świetlówki,
- przeterminowane leki,
- skażone opatrunki i strzykawki,
- środki ochrony roślin i ich opakowania,

- sprzęt elektroniczny (komputery, telewizory, magnetowidy),
- pojazdy wyeksploatowane,
- odpady zawierające azbest.

Odbiorem odpadów komunalnych z terenu gminy Brodnica zajmuje się Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. Brodnica. Odpady wywożone są na składowisko odpadów komunalnych w Niedźwiedziu, w gminie Dębowa Łąka, gdzie unieszkodliwiane są metodą składowania.

Uchwałą nr XXXIV/164/06 z dnia 4 kwietnia 2006 r. Rada Gminy przyjęła Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Brodnica.

W związku z tym, każdy właściciel nieruchomości zobowiązany jest do posiadania pojemnika służącego do gromadzenia odpadów komunalnych oraz zawarcia umowy na ich usuwanie z jednostką świadczącą usługi w zakresie odbioru odpadów.

Trudno określić bilans odpadów wytwarzanych przez gminę ponieważ nie była prowadzona ich ewidencja przez właściciela wysypiska – gminę Osiek. Poniższa tabelka określa przybliżony rozdział ilościowy odpadów w roku 1996 i 2005.

Lp.	Nazwa jednostki strukturalnej	Ilość mieszkańców w 1996r.	Ilość odpadów wytworzonych w 1996r.	Ilość mieszkańców w 2005r.	Ilość odpadów wytworzonych w 2005r.	Ilość mieszkańców w 2006r.	Ilość odpadów wytworzonych w 2006r.
1.	Gorczenica	502	79	547	86,9	572	95,2
2.	Gortatowo	213	53	209	54	218	61
3.	Podgórz	144	14	170	15	206	23
4.	Ciełeta	510	178,5	552	196,4	556	202,2
5.	Wybudowanie Michałowo	170	59,5	257	65,5	286	74,5
6.	Kruszynki	227	23	374	26,1	391	35,3
7.	Szymkowo	167	17	168	17	174	19
8.	Szabda	554	79	599	82	600	84
9.	Szczuka	420	185	463	204,5	469	206
10.	Mszano	280	79	290	80	289	79
11.	Moczadła	380	38	403	39	405	40
12.	Sobieszyno	152	15	151	15	147	14

Lp.	Nazwa jednostki strukturalnej	Ilość mieszkańców w 1996r.	Ilość odpadów wytworzonych w 1996r.	Ilość mieszkańców w 2005r.	Ilość odpadów wytworzonych w 2005r.	Ilość mieszkańców w 2006r.	Ilość odpadów wytworzonych w 2006r.
13.	Dzierżno	156	16	153	16	146	14
14.	Opalenica	108	11	127	12,3	121	11,5
15.	Nowy Dwór	180	19	150	19	146	20
16.	Niewierz	300	30	296	31	293	32
17.	Karbowo	1076	108	1434	201,3	1465	210,1
18.	Kominy	109	11	90	11	96	12
19.	Gorzeniczka	94	9	94	9	94	9
20.	Kozi Róg	116	12	113	12	114	13
Razem :		5858	1035	6640	1193	6788	1254,8

Gmina Brodnica jest gminą typowo rolniczą. Można zatem przewidzieć, że w sektorze rolno-spożywczym po jego reorganizacji (zmiana profilu działalności z mało i średnio obszarowej na wielkoobszarową oraz limity produkcji wynikające z przystąpienia do UE) nastąpi wzrost ilości odpadów zarówno pochodzących z produkcji rolnej (odpady organiczne roślinne i zwierzęce), jak i środków wspomagających samą produkcję rolną (nawozy). Niemniej można się także spodziewać wzrostu miejscowego zagospodarowania powstałych odpadów organicznych (np. na pasze, kompost), co w łącznym bilansie odpadów może znacznie zniwelować wzrost ilości odpadów.

Zgodnie z ustawą z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tekst jednolity z 2005 roku Dz.U.Nr 236 poz. 2008) gmina Brodnica posiada Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie gminy oraz Plan gospodarki odpadami i Program ochrony środowiska.

3.5.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną, gazową i ciepłą.

Elektroenergetyka.

Teren gminy Brodnica jest w 100% zelektryfikowany. Bieżące naprawy oraz wymiany linii energetycznych i stacji transformatorowych są wykonywane na bieżąco oraz ujęte w harmonogramach prac Zakładu Energetycznego „ENERGA” w Brodnicy. Stan techniczny istniejących linii jest zadowalający.

W działaniach inwestorów ważnym czynnikiem jest możliwość uzyskania zapewnienia zasilania w energię elektryczną. Na terenie gminy takie możliwości występują. W istniejącej sieci przesyłowej występują rezerwy mocy. Istniejący układ sieci daje dużą pewność zasilania przy małych spadkach napięć. Zaspokojone mogą być znaczne zapotrzebowania energii.

Ze względu na zmianę przeznaczenia niektórych części gruntów rolnych na cele budowlane przewiduje się rozbudowę sieci energetycznej na tych obszarach. Bardzo istotna wydaje się być zatem współpraca ZE z gminami w zakresie współtworzenia infrastruktury elektroenergetycznej.

Gazyfikacja.

Na terenie gminy Brodnica sieć gazownicza nie występuje.

W perspektywie projektowana jest budowa gazociągu wysokiego ciśnienia ze stacją redukcyjną w mieście Brodnica, co zapewne pokryłoby zapotrzebowanie mieszkańców gminy w tym zakresie.

Projektuje się budowę gazociągu wysokiego ciśnienia o średnicy $\varnothing 250\text{mm}$ i $\varnothing 150\text{mm}$ o ciśnieniu nominalnym $P_n = 5,5\text{MPa}$ relacji Dębowa Łąka – Brodnica ze stacją redukcyjną w Brodnicy. Budowa gazociągu objęłaby w I etapie Karbowo po okolicach ulicy Północnej i Olsztyńskiej, w II etapie miejscowości Mszano, Szabda, Niewierz, natomiast w III etapie Kominy, Moczadła, Podgórz i Wybudowanie Michałowo. Przebieg trasy gazociągu objęty jest miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego przyjętym Uchwałą Rady Gminy Brodnica Nr XXIV/192/97 z dnia 30 czerwca 1997 roku.

Energia ciepła.

Na obszarze gminy Brodnica praktycznie nie występuje scentralizowana gospodarka ciepła. Jedyna kotłownia zbiorowa występuje przy Spółdzielni Mieszkaniowej „Wspólnota” w miejscowości Karbowo oraz w Spółdzielni Mieszkaniowej w Cielętach, która dostarcza ciepło do kilku budynków mieszkalnych. Ogrzewanie obiektów i produkcja ciepłej wody użytkowej odbywa się indywidualnie w oparciu o różne źródła energii (węgiel, miał, drewno w mniejszej ilości gaz płynny i olej opałowy).

W ostatnich latach gmina Brodnica wymieniła we wszystkich swoich placówkach oświatowych kotłownie węglowe na olejowe. Istniejące źródła energii cieplnej, które zaspokajają potrzeby odbiorców, ale te wykorzystujące jako paliwo węgiel charakteryzują się niską sprawnością i wysokim poziomem emisji zanieczyszczeń do atmosfery.

Pożądanym jest wprowadzenie mechanizmów służących oszczędzaniu ciepła poprzez:

- poprawę charakterystyki cieplnej budynków,
- pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych.

3.6. Uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy Brodnica.

3.6.1. Instrumenty prawne zagospodarowania przestrzennego.

Podstawowym aktem prawnym do wszelkich działań w zakresie prowadzenia lokalnej polityki przestrzennej na terenie gminy Brodnica jest ustawa z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003r. nr 80 poz. 717). Ważnym aktem samorządowym jest przyjęty Uchwałą Nr XI/135/03 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003r. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Następnym aktem stanowiącym podstawę ładu przestrzennego jest uchwalone w 1999r. studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Brodnica. Studium zgodnie z ustawą z 2003r. stanowi „wytyczną” do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Brak zgodności projektu planu miejscowego ze studium wymusza na samorządzie zmianę tego drugiego aktu i dostosowanie go do aktualnych potrzeb zagospodarowania przestrzennego. Najważniejszym aktem prawa miejscowego w realizowaniu polityki przestrzennej gminy są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Dotychczasowy ogólny miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Brodnica przestał obowiązywać z dniem 31.12.2003r. Nieliczne zmiany ww. ogólnego planu uchwalone po 1 stycznia 1995r. obowiązują nadal bezterminowo, niestety pokrywają one nikły procent powierzchni gminy.

W maju 2006r. uchwalono miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla części wsi Karbowo i Szabda. Planowane natomiast jest przystąpienie do sporządzenia miejscowych planów dla części wsi Moczadła, Kominy, Gorczenica, Cieleta, Karbowo i Szabda. Rada Gminy podjęła uchwały o przystąpieniu do sporządzenia miejscowych planów dla części wsi Moczadła, Kominy, Gorczenica, Cieleta, Karbowo i Szabda. Zakończenie prac planistycznych dla tych obszarów powinno nastąpić do końca bieżącego roku.

Na obszarach nie objętych miejscowym planem ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wprowadza środek zastępczy w postaci decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego lub decyzji o warunkach zabudowy. Decyzje te wydaje Wójt dla konkretnego inwestora na konkretną inwestycję. Procedura wydania decyzji

o warunkach zabudowy jest bardzo rozbudowana i w niektórych przypadkach uniemożliwia wprowadzenie nowej zabudowy.

3.6.2. Uwarunkowania przestrzenne rozwoju gminy.

Gmin Brodnica, podmiejska dla miasta Brodnicy, leży we wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego. Położenie geograficzne oraz uwarunkowania środowiska naturalnego powodowały, że dominującą funkcją gminy jest rolnictwo i leśnictwo. Co za tym idzie w strukturze zagospodarowania przestrzennego dominują rozproszone indywidualne gospodarstwa rolne z zabudowa zagrodową. Gospodarstwa indywidualne w gminie Brodnica zajmują powierzchnie ok. 8284ha (stanowi to 65,39% ogólnej powierzchni gruntu). Cechą charakterystyczną jest duża ilość gospodarstw małych o powierzchni do 5ha.

Struktura wielkości gospodarstw rolnych

	1-2ha	2-5ha	5-7ha	7-10ha	10-15ha	Powyżej 15ha	Razem
Ilość gospodarstw	342	287	97	147	121	112	1106
Udział (%)	30,92	25,95	8,77	13,29	10,94	10,13	100

Źródło: Urząd Gminy Brodnica.

W ostatnich latach, w obszarach bezpośrednio przylegających do granic miasta Brodnicy, zaznacza się wyraźny rozwój budownictwa mieszkaniowego jednorodzinne. Wiąże się to ze zmianą dotychczasowego rolniczego wykorzystania terenów. W najbliższych latach proces ten będzie się nasilał i coraz większe obszary podmiejskie będą ulegały urbanizacji.

Polityka zagospodarowania przestrzennego powinna prowadzić do intensyfikacji gospodarki rolnej oraz rozwoju wielokierunkowego obejmującego gospodarkę rolną, leśną i turystyczną, w tym agroturystyczną (zachowanie i rozwój dotychczasowych form turystyki, tworzenie ułatwień i zachęt dla inwestorów usług turystycznych, stworzenie systemu promocji oferty turystycznej). Ważne będą przy tym działania na rzecz poprawy środowiska przyrodniczego (ochrona istniejących zasobów przyrodniczych, poprawa funkcjonowania środowiska przyrodniczego oraz eliminacja zagrożeń środowiska) i wyposażenia

infrastrukturalnego (wyposażenie terenów w niezbędne urządzenia infrastruktury technicznej, modernizacja i utwardzenie dróg, budowa chodników i ścieżek rowerowych).

Efektom kumulacyjnym powinno być znaczne podniesienie jakości życia mieszkańców oraz wyrównanie poziomu wyposażenia infrastrukturalnego.

3.7. Stan finansów gminy.

Wykonanie zadań przyjętych w Strategii Rozwoju Gminy będzie zależało od możliwości głównego podmiotu realizującego strategię, a mianowicie gminy Brodnica. W analizie posłużono się danymi za lata 2003-2006, czerpiąc informacje z biuletynu informacyjnego Regionalnej Izby Obrachunkowej w Bydgoszczy oraz danych zawartych w sprawozdaniach sporządzanych przez Urząd Gminy Brodnicy. Stan dochodów i wydatków gminy przedstawia poniższa tabela.

Stan finansów gminy Brodnica				
	2003	2004	2005	2006
Dochody budżetu gminy ogółem	7 325 214	8 822 711	10 347 412	12 825 539
Dochody własne	2 997 823	3 339 128	3 807 263	5 135 179
w tym:				
podatek od nieruchomości	714 927	819 113	909 132	979 053
podatek rolny	484 290	535 991	548 783	471 487
podatek leśny	30 556	29 894	34 025	42 012
podatek od środków transportowych	55 431	86 256	82 276	80 910
udział w podatku od osób fizycznych	583 770	832 513	994 906	1 055 922
udział w podatku od osób prawnych	904	201	103	54
ze sprzedaży majątku	46 873	143 102	177 814	378 357
pozostałe dochody	1 081 072	892 058	1 060 225	2 127 384
Subwencja ogólna	3 331 265	4 101 339	4 254 425	4 297 395
w tym subwencja oświatowa	2 178 131	2 334 124	2 364 451	2 254 874
Dotacje	996 126	1 382 244	2 285 724	3 392 965
w tym:				
dotacje celowe na zadania zlecone	692 446	1 160 715	1 751 750	2 736 902
dotacje celowe na zadania własne	196 594	118 203	450 892	548 761
dotacje na podstawie porozumień	107 086	103 326	83 082	107 301
Wydatki budżetu gminy ogółem	7 451 792	9 089 326	10 805 150	12 567 140

Stan finansów gminy Brodnica				
Wydatki bieżące	6 817 080	7 738 368	9 051 062	10 505 116
w tym:				
wynagrodzenia	2 787 447	3 009 364	3 124 263	3 300 451
pochodne od wynagrodzeń	615 310	663 926	697 066	715 623
pozostałe wydatki bieżące	3 414 323	4 065 078	5 229 733	6 489 042
Wydatki inwestycyjne	634 712	1 350 958	1 754 088	2 062 024
Wydatki w wybranych działach klasyfikacji budżetowej				
wydatki na oświatę	3 186 620	4 401 081	3 750 110	4 067 953
wydatki na opiekę społeczną	1 155 572	1 697 510	2 388 260	3 387 000
wydatki na gospodarkę mieszkaniową	59 700	94 897	65 747	86 530
wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego	124 056	151 230	180 695	464 468
wydatki na kulturę fizyczną i sport	23 186	28 598	10 164	13 470
wydatki na obsługę długu	61 820	73 818	111 204	62 195

W rozpatrywanym okresie dochody budżetowe gminy Brodnica sukcesywnie rosły. Dynamika tego wzrostu w poszczególnych latach przedstawiała się następująco:

- w roku 2004 w stosunku do roku 2003 wzrost wyniósł 20,44%,
- w roku 2005 w stosunku do roku 2004 wzrost wyniósł 17,28%,
- w roku 2006 w stosunku do roku 2005 wzrost wyniósł 23,95%.

Udział dochodów własnych w strukturze w przedstawionym okresie obniżał się z 40,92% w roku 2003 do 36,79% w roku 2005 i wzrósł w roku 2006 do 40,04%. Podobnie malał udział w strukturze dochodów subwencji z 45,48% w 2003 roku do 33,51% w roku 2006. Rósł natomiast udział dotacji w strukturze dochodów z 13,60% w roku 2003 do 26,45% w roku 2006. Związane jest to z realizacją przez gminę wypłat dodatków rodzinnych i pielęgnacyjnych.

Dynamika wzrostu wydatków budżetu gminy Brodnica przedstawia się następująco:

- a) w roku 2004 w stosunku do roku 2003 wzrost wyniósł 21,98%,
- b) w roku 2005 w stosunku do roku 2004 wzrost wyniósł 18,88%,
- c) w roku 2006 w stosunku do roku 2005 wzrost wyniósł 16,31%.

Większość wydatków finansowanych z budżetu gminy to wydatki na bieżące jej funkcjonowanie. Udział tych wydatków w całości wydatków budżetu kształtował się następująco:

1. w 2003 roku wynosił 91,48%,
2. w 2004 roku wynosił 85,14%,
3. w 2005 roku wynosił 83,77%,
4. w 2006 roku wynosił 83,59%.

W latach 2003-2006 zwiększały się wydatki inwestycyjne zarówno w ujęciu kwotowym jak i udziału w strukturze wydatków:

1. w roku 2003 wydatki inwestycyjne wyniosły 634 712 zł, co stanowiło 8,52% wydatków ogółem,
2. w roku 2004 wydatki inwestycyjne wyniosły 1 350 958 zł, co stanowiło 14,86% wydatków ogółem,
3. w roku 2005 wydatki inwestycyjne wyniosły 1 754 088 zł, co stanowiło 16,23% wydatków ogółem,
4. w roku 2006 wydatki inwestycyjne wyniosły 2 062 024 zł, co stanowiło 16,41% wydatków ogółem.

Jeżeli spojrzeć na wydatki budżetu poprzez działy klasyfikacji budżetowej, to głównym działem konsumpcji środków budżetowych jest oświata. W 2003 roku realizacja zadań oświatowych pochłonęła 42,76% ogółu wydatków budżetowych, w następnych latach ten udział obniżył się i w 2006 roku wyniósł 32,37%. Należy jednak zwrócić uwagę, że pomimo obniżania się udziału wydatków ponoszonych na realizację zadań oświatowych w całości wydatków budżetu zwiększa się różnica pomiędzy otrzymywaną subwencją oświatową, a kosztami funkcjonowania oświaty.

Różnica ta wyniosła w 2003 roku 1 008 489 zł, natomiast w 2006 roku osiągnęła poziom 1 356 801 zł.

Drugim znaczącym działem w wydatkach budżetu jest opieka społeczna. Jej udział w wydatkach ogółem rósł systematycznie i wynosił w poszczególnych latach:

- a) 2003 rok 15,51%,
- b) 2004 rok 18,68%,
- c) 2005 rok 22,10%,
- d) 2006 rok 26,95%,

W przedstawianym okresie rosły zarówno dochody jak i wydatki gminy Brodnica w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Wg informacji zawartych w biuletynie informacyjnym Regionalnej Izby Obrachunkowej w Bydgoszczy dochód ten wyniósł 1 624 zł natomiast

wydatek 1 696 zł. Brak oficjalnych danych za 2004 rok. Informację o dochodach i wydatkach w 2005 roku w przeliczeniu na jednego mieszkańca przedstawia poniższa tabela.

**Dochody i wydatki wybranych jednostek samorządu terytorialnego powiatu brodnickiego
w przeliczeniu na jednego mieszkańca (w zł).**

Lp.	JST	Dochody ogółem	Dochody własne	Dotacje celowe	Subwencja ogólna		Wydatki ogółem	Wydatki majątkowe	Wydatki bieżące	
					Ogółem	w tym część oświatowa			Ogółem	W tym wynagrodzenia i pochodne
1	Brodnica	1 624	598	359	668	371	1 696	275	1 421	603
2	Brzozie	1 955	501	380	1 073	732	2 442	165	2 277	1 424
3	Bartniczka	2 339	1 048	328	963	668	2 251	549	1 701	860
3	Świedziebnia	1 966	438	355	1 172	774	1 923	225	1 698	990
4	Zbiczno	1 863	524	420	919	590	1 718	35	1 683	704
5	Bobrowo	2 159	908	318	933	629	2 047	701	1 346	671
Średnia dla gmin wiejskich województwa kujawsko- pomorskiego		1 945	772	369	804	579	1 872	304	1 569	760

Oprócz dochodów i wydatków znaczący wpływ na możliwości rozwojowe gminy Brodnica ma poziom zobowiązań wynikający z zaciągniętych kredytów i pożyczek.

W latach 2003-2006 poziom zadłużenia oraz jego stosunek do dochodów ogółem przedstawiał się następująco:

- a) w 2003 roku zadłużenie wynosiło 1 621 823 zł, co stanowiło 22,10% dochodów ogółem,
- b) w 2004 roku zadłużenie wynosiło 1 903 802 zł, co stanowiło 21,50% dochodów ogółem,
- c) w 2005 roku zadłużenie wynosiło 1 914 906 zł, co stanowiło 18,50% dochodów ogółem,
- d) w 2006 roku zadłużenie wynosiło 1 937 323 zł, co stanowiło 15,11% dochodów ogółem.

Należy zauważyć, że chociaż zadłużenie wyrażone kwotowo w tym okresie wzrosło

to jego stosunek do dochodów ogółem systematycznie się obniżał. Zadłużenie na poziomie 15,11% dochodów ogółem nie jest zadłużeniem nadmiernym i nie powinno uniemożliwiać dalszego rozwoju gminy, chociaż w pewnym stopniu będzie go utrudniać.

Reasumując należy stwierdzić, że wyznacznikiem prorozwojowej polityki samorządu są w szczególności inwestycje. W świetle przedstawionych powyżej informacji widać, że samorząd gminy Brodnica przeznaczal na inwestycje z każdym rokiem coraz większą pulę środków. Niemniej w stosunku do potrzeb są to wciąż stosunkowo skromne środki. Żeby zwiększyć możliwości rozwojowe gminy trzeba przygotowywać inicjatywy umożliwiające pozyskiwanie środków ze źródeł zewnętrznych.

II. STRATEGIA ROZWOJU GMINY BRODNICA

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O METODZIE

Jedną z metod planowania strategicznego, stosowaną przez kraje Unii Europejskiej (UE) jest **Metoda Aktywnego Planowania Strategii (MAPS)**. W języku niemieckim określana jako Ziel Orientiere Projekt – Planung (ZOPP), natomiast w języku angielskim Goal Oriented Project Planning (GOPP). Istotą MAPS jest założenie, że informacja i wiedza potrzebna do opracowania strategii istnieje, ale poszczególne jej elementy są nieskoordynowane oraz nieuporządkowane, a ponadto rozproszone w różnych instytucjach, organizacjach i umysłach lokalnych ekspertów. We wszystkich etapach tej metody przestrzega się podstawowych jej zasad, jakimi są: sposób podejmowania decyzji i konsensus. Merytoryczną rolę w wypracowaniu strategii dla danej instytucji lub regionu odgrywają lokalni/regionalni liderzy, którzy są włączeni do zespołu planującego na podstawie ich:

- reprezentatywności
- posiadanego doświadczenia
- wiedzy.

Skład osobowy zespołu ekspertów rekrutujących się spośród osób kluczowych dla obszaru, dla którego budowana jest strategia rozwoju wcale nie musi pokrywać się z podziałami formalnymi, uwzględnienie których jednak jest niezbędne.

Wizualizacja działań (dyskusji, która odbywa się w formie pisemnej) nadaje całemu procesowi planowania charakter materialny i obrazujący:

- wkład członków grupy planującej (wyniki pracy grupy są rejestrowane na bieżąco)
- aktualny stan dyskusji
- udokumentowanie wyników.

Warsztaty odbywają się na zasadzie „burzy mózgów” w grupie od 25 do 30 osób - przedstawicieli wiodących grup danego środowiska.

Całością dyskusji kieruje moderator, który jest osobą z zewnątrz. Rola moderatora polega głównie na:

- kierowaniu dyskusją
- porządkowaniu i strukturyzacji wypowiedzi
- utrwalaniu wyników dyskusji.

Dochodzenie do wyników przez zespół planowania strategicznego odbywa się na drodze konsensusu – tj. powszechnej zgody. Stąd też w wypadku nieuniknionych rozbieżności, uwzględnienie, których stanowi silną stroną metody MAPS, musi być zawarty konsensus – na taki a nie inny zapis – przez wszystkich członków zespołu planującego. Oznacza to, że osiągnięcie porozumienia metodą głosowania jest niewłaściwe dla tej metody. Przyjęcie zasady konsensusu jest istotne z kilku powodów:

- reprezentanci grup społecznych pracujący nad rozwiązaniem określonego zbioru problemów nie mają charakteru elekcyjnego ani proporcjonalnego. Są to reprezentanci, liderzy z różnych sfer życia społeczno-gospodarczego
- podejmowanie decyzji na zasadzie konsensusu nie dzieli grupy na „wygranych” i „przegranych” (jak w przypadku głosowania), tym samym zmniejsza się ryzyko zablokowania realizacji decyzji przez osoby lub grupy „przegrane”
- jawność decyzji – wszystkie prace i spotkania są jawne, grupę planowania strategicznego traktuje się jako reprezentację szerokiej społeczności. Po zakończeniu każdego etapu planowania strategicznego członkowie grupy winni skonsultować w swoim środowisku wypracowany materiał.

Główne zasady MAPS

- sama metoda wyznacza nie tylko sposób planowania, ale i reguluje sposób komunikacji między członkami zespołu planującego. Udziela także wskazówek, co do warunków odbywania się warsztatów, a także zagospodarowania przestrzeni, w której one się odbywają
- podstawową formą dyskusji jest planowanie w grupie metodą „burzy mózgów”, które pozwala na uzyskanie efektu synergii, wynikającego ze sumowania się w wartość dodatkową kompetencji poszczególnych członków grupy planującej
- wizualizacja działań nadaje całemu procesowi planowania charakter materialny
- podczas całego procesu planowania obowiązują reguły i zalecenia stosowane dla każdego kroku przewidzianego w harmonogramie warsztatu adresowanego dla odpowiednio zestawionej grupy planującej, kierowanej przez moderatora
- wdrażanie strategii winno być wspierane o metodę MAPS, przy wykorzystaniu w najwyższym stopniu doświadczeń grupy planującej, zobrazowanych w wynikach uzyskanych podczas warsztatów planowania strategicznego.

Metoda MAPS przewiduje następujące etapy planowania strategicznego:

- analiza problemów

- analiza celów
- przegląd planowania strategii (mierniki)
- harmonogram działań.

Warsztaty planowania strategicznego poprzedzone są analizą SWOT tj. oceną mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń.

2. STRESZCZENIE STRATEGII ROZWOJU

Czas realizacji strategii

Strategia rozwoju dla gminy Brodnica opracowana została na lata 2007 – 2015.

Cel strategiczny

Cel strategiczny dla gminy Brodnica został określony przez grupę planowania strategicznego jako:

ZASOBNA GMINA I AKTYWNE SPOŁECZEŃSTWO

Jest to cel główny strategii rozwoju, do którego realizacji będą dążyć wszystkie zaangażowane podmioty.

Grupa ekspertów lokalnych zdefiniowała do realizacji następujące cele cząstkowe:

- rozwinięta infrastruktura techniczna
- efektywna współpraca samorządów
- racjonalne i ekonomiczne funkcjonowanie oświaty w gminie
- wykorzystanie walorów przyrodniczych gminy.

Do określania wartości zadań zawartych w rozdziale „Harmonogram działań” przyjęto poziom cen z I kwartału 2007 roku, bez uwzględnienia inflacji narastającej wraz z upływem czasu, a obecnie trudnej do przewidzenia. Wartość zadań określona w „Harmonogramie działań” ma charakter szacunkowy.

Aktualizacja strategii rozwoju winna odbywać się z udziałem lokalnych partnerów społecznych, w miarę potrzeb wynikających ze zmieniającej się rzeczywistości.

3. ANALIZA SWOT

Grupa I

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> -położenie geograficzne -wolne tereny pod inwestycje -wysoki poziom zwodociągowania gminy -duży potencjał ludzki (ilość mieszkańców) -dobra baza oświatowa w części gminy -dostęp do dróg krajowych i wojewódzkich -dogodne warunki dla rozwoju małej, średniej oraz rodzinnej przedsiębiorczości -walory krajobrazowe 	<ul style="list-style-type: none"> -zły stan dróg -brak oświetlenia dróg -podział gminy przez rzekę Drwęcę -zbyt mała ilość mostów na rzece Drwęca -brak obwodnicy miasta Brodnicy -słaba baza kulturalna i sportowa -słabo rozwinięte przetwórstwo rolno-spożywcze -słabo rozwinięta baza turystyczno-hotelowa -niedostateczne uzbrojenie terenów pod budownictwo mieszkaniowe -brak budownictwa komunalnego -brak ścieżek rowerowych -zbyt mała ilość chodników -słaba współpraca władz miasta z gminą
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> -maksymalne wykorzystanie środków pomocowych z Unii Europejskiej -współpraca gminy z miastem przy realizacji wspólnych inwestycji 	<ul style="list-style-type: none"> -zwiększenie bezrobocia -emigracja zarobkowa

Grupa II

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> -położenie -walory przyrodnicze gminy -rozwijające się rolnictwo 	<ul style="list-style-type: none"> -niekorzystna sieć szkół -brak transportu kolejowego -niedostateczna baza socjalna

<ul style="list-style-type: none"> -ludność (jej wzrost, napływ mieszkańców z miasta) -tereny pod budownictwo mieszkaniowe -zabezpieczenie w energię elektryczną i wodę 	<ul style="list-style-type: none"> -słaba infrastruktura telekomunikacyjno-informatyczna -niska świadomość ekologiczna mieszkańców -niewystarczająca baza sportowa -słaby poziom skanalizowania gminy -brak obwodnicy miasta z przeprawą przez Drwęcę -mała ilość dróg lokalnych utwardzonych o nawierzchni asfaltowej -mało miejsc pracy w gminie -niedostateczna ilość urządzeń melioracyjnych -brak zbiorników retencyjnych -brak ścieżek rowerowych -mała ilość chodników
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> -wykorzystanie środków pomocowych z Unii Europejskiej -współpraca z miastem Brodnica oraz gminami ościennymi -wykorzystanie walorów turystycznych gminy (turystyka) -napływ inwestycji 	<ul style="list-style-type: none"> -polityka miasta w stosunku do gminy -emigracja zarobkowa

Zbiorcza analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> -położenie geograficzne -walory krajobrazowe -duży potencjał ludzki (ilość mieszkańców) -dobra baza oświatowa w części gminy -dostęp do dróg krajowych i wojewódzkich -dogodne warunki dla rozwoju małej, średniej oraz rodzinnej przedsiębiorczości -wolne tereny pod inwestycje -tereny pod rozwój budownictwo mieszkaniowe 	<ul style="list-style-type: none"> -zły stan dróg -brak oświetlenia dróg -zbyt mała ilość chodników -podział gminy przez rzekę Drwęcę -zbyt mała ilość mostów na rzece Drwęca -brak obwodnicy miasta Brodnicy -brak transportu kolejowego -słaba infrastruktura telekomunikacyjno-informatyczna -niekorzystna sieć szkół

<ul style="list-style-type: none"> -wysoki poziom zwodociągowania gminy -zabezpieczenie w energię elektryczną -rozwijające się rolnictwo 	<ul style="list-style-type: none"> -słaba baza kulturalna i sportowa -słabo rozwinięte przetwórstwo rolno-spożywcze -słaby poziom skanalizowania gminy -niedostateczne uzbrojenie terenów pod budownictwo mieszkaniowe -brak budownictwa komunalnego -niedostateczna baza socjalna -brak ścieżek rowerowych -słabo rozwinięta baza turystyczno-hotelowa -niska świadomość ekologiczna mieszkańców gminy -mało miejsc pracy w gminie -niedostateczna ilość urządzeń melioracyjnych -brak zbiorników retencyjnych -słaba współpraca władz miasta z gminą
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> -wykorzystanie środków pomocowych z Unii Europejskiej -współpraca gminy z miastem oraz gminami ościennymi -wykorzystanie walorów turystycznych gminy -napływ inwestycji 	<ul style="list-style-type: none"> -zwiększenie bezrobocia -emigracja zarobkowa -polityka miasta w stosunku do gminy

4. ANALIZA PROBLEMÓW

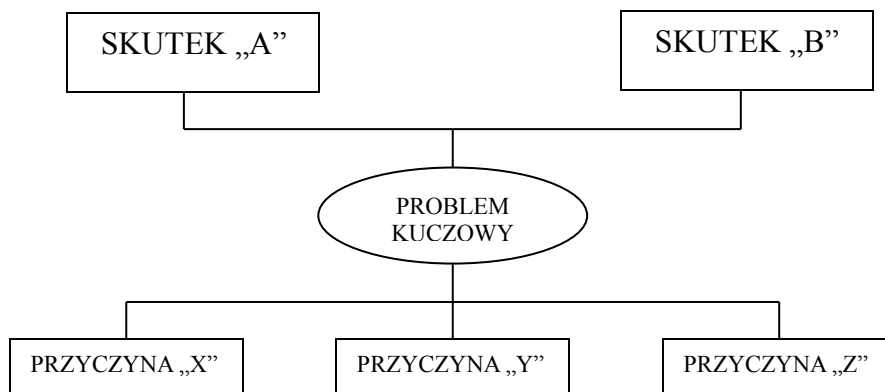
Analiza problemów polega na:

- określeniu problemów występujących na danym terenie, istniejących „tu i teraz”, spełniających następujące kryteria: negatywności, istotności i prawdziwości - zapis nie może dotyczyć problemów przyszłych
- ustaleniu problemu kluczowego
- uporządkowaniu zapisanych problemów, ustalając strukturę powiązań przyczynowo-skutkowych w postaci, tzw. „drzewa problemów”.

Problem kluczowy nie musi stać się później, automatycznie celem strategii oraz nie może zawierać w sobie sposobu rozwiązania.

„Drzewo problemów” nie stanowi hierarchii problemów, co oznacza, że problemy znajdujące na niższych poziomach nie są mniej ważne.

Struktura „drzewa problemów”

Grupa ekspertów lokalnych nie zdefiniowała problemu kluczowego, natomiast określiła następujące problemy występujące na terenie gminy Brodnica:

- słaby poziom infrastruktury technicznej na terenie gminy
- zły stan infrastruktury drogowej
- brak obwodnicy miasta Brodnicy
- niewystarczające bezpieczeństwo pieszych na drogach
- długie procedury w Urzędzie Gminy
- niewystarczające przygotowanie gminy do pozyskiwania środków pomocowych
- słaby poziom skanalizowania gminy
- brak akceptacji części społeczności lokalnych na bliskość inwestycji
- brak terenów uzbrojonych dla inwestorów
- niedostateczna infrastruktura na terenach pod budownictwo mieszkaniowe
- słaba baza kulturalna i sportowa
- niedostateczna współpraca samorządów
- niska świadomość społeczeństwa w zakresie ochrony środowiska
- wysokie koszty kształcenia dzieci z terenu gminy
- zbyt mała ilość dzieci w szkołach gminnych
- dopłata do subwencji ze środków własnych do kształcących się dzieci w mieście
- słaby rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego
- niestabilny rynek pracy
- emigracja zarobkowa
- wzrost patologii społecznej.

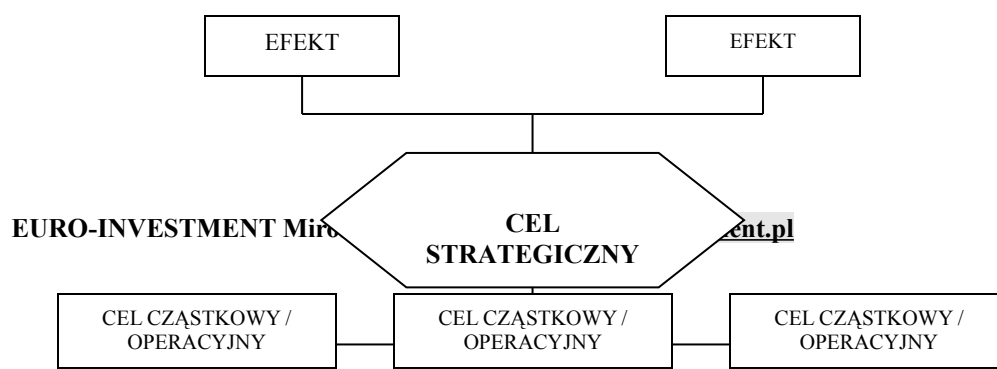
5. ANALIZA CELÓW

Składa się z przeformułowania problemów na cele, łączenia ich w związek celów i środków do ich realizacji, a następnie wyboru celu strategicznego.

Porządkowanie to służy do zobrazowania interakcji pomiędzy poszczególnymi celami, nadając im strukturę w postaci „drzewa celów”. Na tym etapie następuje również uzupełnienie o inne cele.

Przy określaniu celów należy kierować się tym, aby były one mierzalne i realnie osiągalne. „Drzewo celów” nie stanowi hierarchii celów, kolejność ich realizacji jest określona przez grupę planowania strategicznego w harmonogramie działań jako tzw. „ścieżka dojścia realizacji celu”.

Struktura „drzewa celów”

Grupa planowania strategicznego jako cel strategiczny określiła:

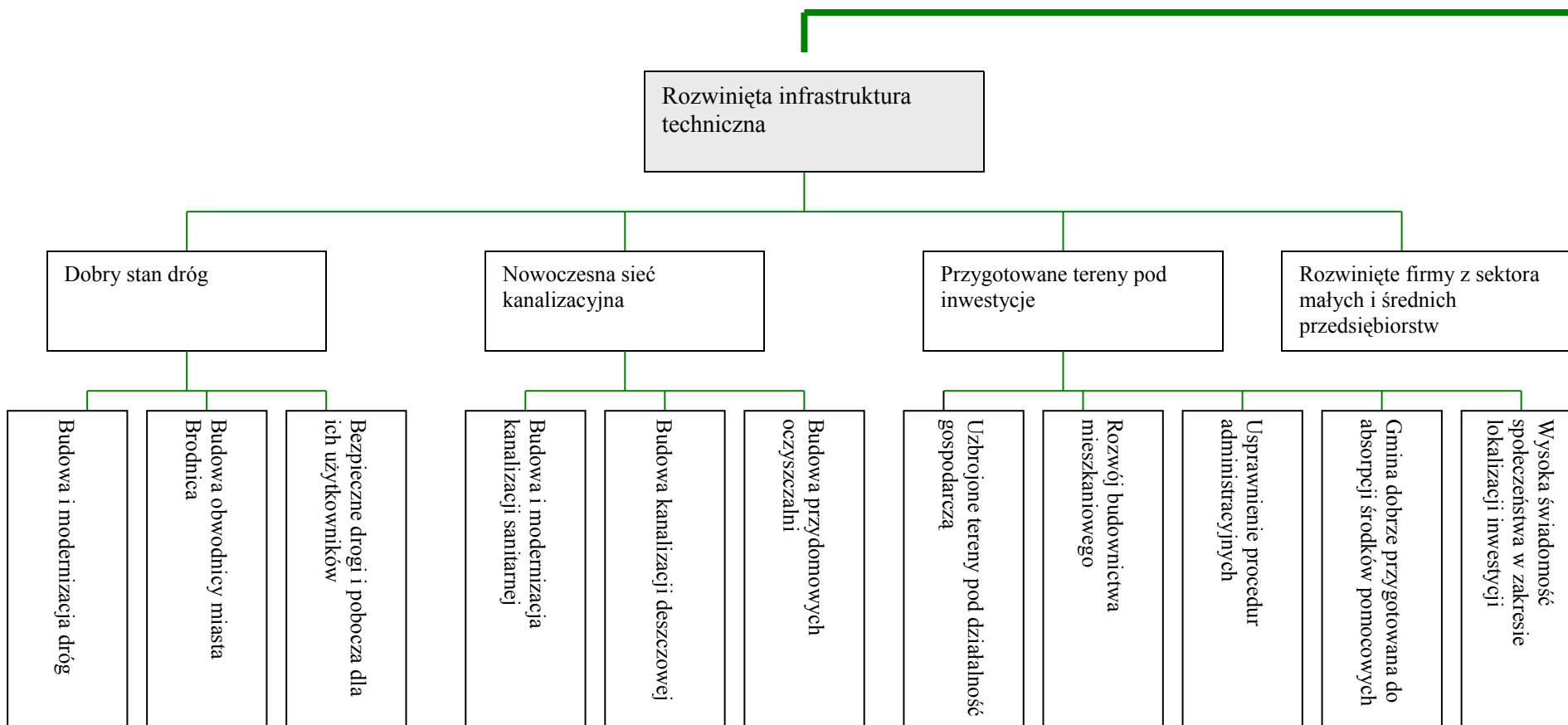
ZASOBNA GMINA I AKTYWNE SPOŁECZEŃSTWO

Grupa ekspertów lokalnych określiła do realizacji następujące cele cząstkowe:

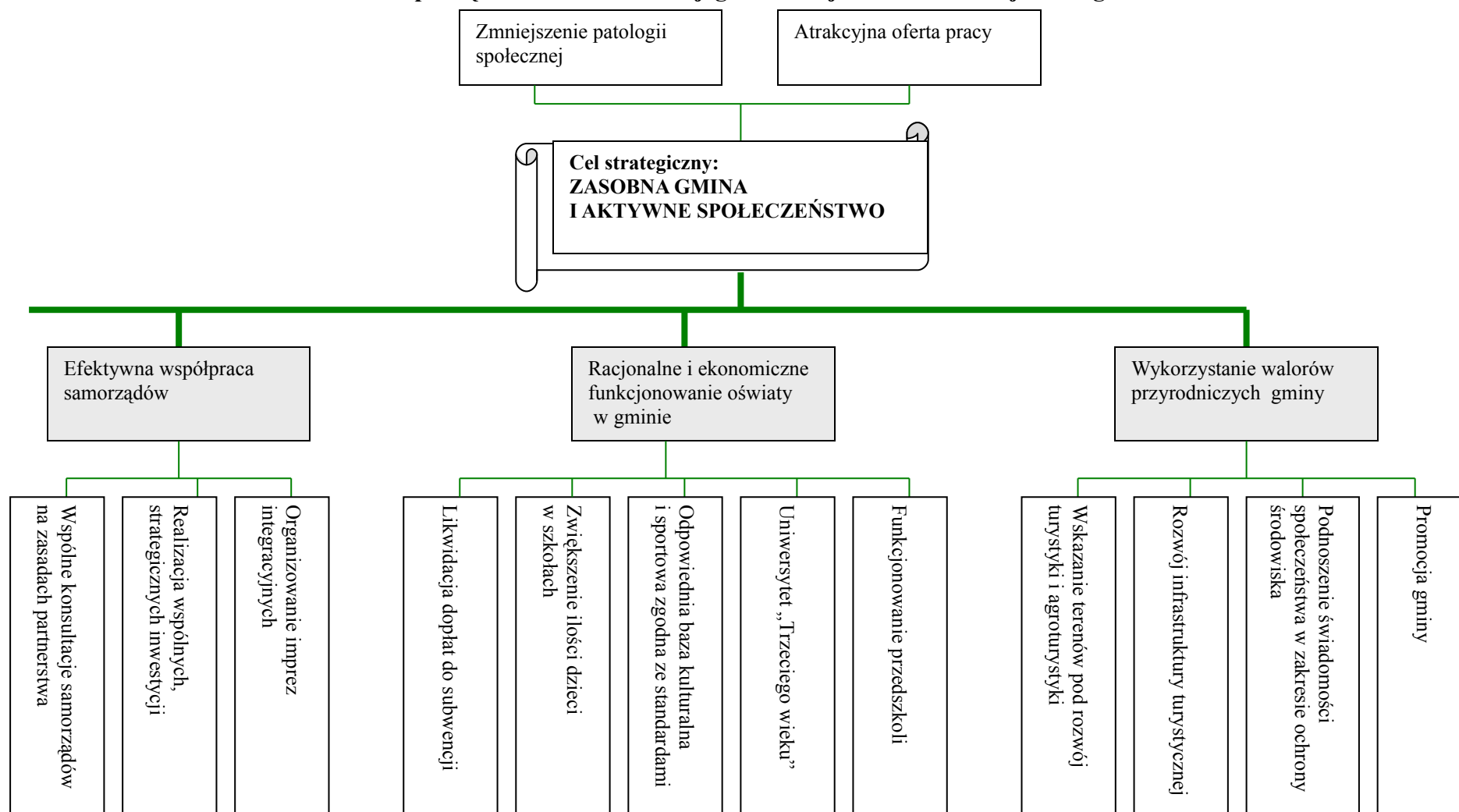
- rozwinięta infrastruktura techniczna
- efektywna współpraca samorządów
- racjonalne i ekonomiczne funkcjonowanie oświaty w gminie
- wykorzystanie walorów przyrodniczych gminy.

Strukturę „drzewa celów” przedstawiają **tablice 2+2a**.

Tablica 2. Analiza celów: struktura powiązań - cel i środek do jego realizacji. Okres realizacji strategii 2007-2015

Tablica 2a. Analiza celów: struktura powiązań - cel i środek do jego realizacji. Okres realizacji strategii 2007-2015

6. PRZEGLĄD PLANOWANIA STRATEGII (MIERNIKI)

Przeгляд planowania strategii polega na:

- opracowaniu streszczenia strategii
- określeniu wskaźników (mierników) realizacji celów
- ustaleniu źródła danych pozwalających na sprawdzenie wskaźników
- analizie ryzyka związanego z założeniami przyjętymi w strategii.

Podstawowym zadaniem mierników jest wskazywanie na stopień realizacji określonych celów. Tak więc każdy miernik powinien być obiektywnie sprawdzalny. Tą własność miernika osiąga się poprzez wyszczególnienie, w jaki sposób cel, wynik projektu, rezultat lub działanie są osiągalne w odniesieniu do:

- Ilości *Ile?* lub *Jak wiele?*
- Jakości *Jak dobrze?*
- Czasu *Do kiedy?*
- Miejsca *Gdzie?*

Wskaźniki muszą skupiać się na najważniejszych cechach celu stanowiąc podstawę do jego monitoringu.

Przeгляд planowania strategii (mierniki)

CELE	MIERNIK / WSKAŹNIK
<p>Cel strategiczny</p> <p>Cele cząstkowe</p>	

Tablica 3. Przegląd planowania strategii (mierniki)

CELE	MIERNIK / WSKAŹNIK
CEL STRATEGICZNY	
ZASOBNA GMINA I AKTYWNE SPOŁECZEŃSTWO	
CELE CZĄSTKOWE	
1.Rozwinięta infrastruktura techniczna	<p>Długość wybudowanych dróg – km Długość zmodernizowanych dróg – km Liczba wybudowanych miejsc postojowych – szt. Długość wybudowanych chodników – km Długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej – km Długość zmodernizowanej sieci kanalizacji sanitarnej – km Długość wybudowanej sieci kanalizacji deszczowej – km Długość zmodernizowanej sieci kanalizacji deszczowej – km Ilość przydomowych oczyszczalni ścieków – szt. Długość wybudowanej sieci wodociągowej – km Długość zmodernizowanej sieci wodociągowej – km Ilość punktów oświetleniowych – szt. Ilość oświetlonych ulic – km Powierzchnia terenów inwestycyjnych, które stały się dostępne w wyniku realizacji projektów – ha Liczba nowych podmiotów gospodarczych z sektora małych i średnich przedsiębiorstw – szt.</p>
2.Efektywna współpraca samorządów	<p>Liczba projektów zrealizowanych wspólnie przez samorząd gminy Brodnica i miasto Brodnica – szt. Liczba zorganizowanych imprez kulturalnych – szt. Liczba zorganizowanych imprez sportowo – rekreacyjnych – szt.</p>
3.Racjonalne i ekonomiczne funkcjonowanie oświaty w gminie	<p>Liczba wybudowanych szkół – szt. Liczba wybudowanych obiektów sportowych – szt. Liczba zmodernizowanych obiektów sportowych – szt. Liczba obiektów przystosowanych dla potrzeb osób niepełnosprawnych – szt.</p>

	<p>Ilość dzieci i młodzieży objęta zajęciami pozalekcyjnymi – szt. Liczba młodzieży uczestniczącej w programach wymiany międzynarodowej – szt. Powierzchnia monitorowanego terenu – ha</p>
<p>4. Wykorzystanie walorów przyrodniczych gminy</p>	<p>Liczba nowych obiektów infrastruktury rekreacyjnej, kultury i aktywnego wypoczynku – szt. Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury rekreacyjnej, kultury i aktywnego wypoczynku – szt. Długość wybudowanych ścieżek rowerowych – km Liczba konkursów i innych imprez popularyzujących ochronę środowiska – szt. Liczba zorganizowanych imprez o zasięgu lokalnym, regionalnym i krajowym – szt.</p>

7. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ

Harmonogram działań polega na zamieszczeniu programu w formie tabeli, która zawiera w sobie cele cząstkowe (operacyjne), podcele oraz zadania, dzięki którym osiągnięte zostaną wymienione cele. Harmonogram działań stanowi szczegółowy wykaz kolejnych zadań służących do realizacji celu i zawiera:

- zwięzły opis danego zadania
- horyzont czasowy trwania danego zadania
- określenie wysokości niezbędnego budżetu
- określenie źródeł pochodzenia budżetu
- określenie jednostki odpowiedzialnej za realizację zadania.

Harmonogram działań

CELE/ DZIAŁANIA	OD KIEDY	DO KIEDY	WYSOKOŚĆ BUDŻETU	ŹRÓDŁO POCHODZENIA BUDŻETU	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA

Pełen zakres harmonogramu działań przedstawia **tablica 4**.

Tablica 4. Harmonogram działań. Okres realizacji strategii 2007 – 2015.

CELE/ZADANIA	OD KIEDY	DO KIEDY	WYSOKOŚĆ BUDŻETU ZADANIA (w PLN)	ŹRÓDŁO POCHODZENIA BUDŻETU ZADANIA	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA
1. ROZWINIĘTA INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	2007	2015	44 720 000		
1.1 Dobry stan dróg	2007	2015	17 030 000		
1.1.1 Budowa i modernizacja dróg			16 900 000		
1.1.1.1 Połączenie drogi krajowej nr 15 przez Szabdę, Belfort, Cegielnię z obwodnicą miasta Brodnica	2008	2015	3 500 000	Budżet gminy Środki pomocowe	Rada gminy Wójt
1.1.1.1.1 Budowa drogi Szabda-Belfort-Cegielnia wraz z wpięciem w obwodnicę miasta Brodnica, ok. 3,00km	2007	2011	2 500 000	Budżet gminy Środki pomocowe	Rada gminy Wójt
1.1.1.1.2 Budowa drogi łączącej drogę krajową nr 15 z miejscowością Szabda, 1,30km	2014	2015	1 000 000	Budżet gminy Środki pomocowe	Rada gminy Wójt
1.1.1.2 Budowa drogi łączącej drogę wojewódzką nr 560 poprzez tereny inwestycyjne we wsi Moczadła i Kominy z miejscowością Gorzenica, 3,00km	2008	2010	2 500 000	Budżet gminy Środki pomocowe	Rada gminy Wójt
1.1.1.3 Budowa drogi Szczuka-Ciełęta, ok. 3,00km	2008	2010	2 500 000	Budżet gminy Środki pomocowe	Rada gminy Wójt
1.1.1.4 Budowa drogi Niewierz-Chojno, ok. 0,90km	2014	2015	600 000	Budżet gminy Środki pomocowe	Rada gminy Wójt

1.1.1.5 Ułatwienie dostępu komunikacyjnego terenów gminy Brodnica z miastem Brodnica poprzez przebudowę następujących dróg: - ul. Krańcowa - ul. Polna - Moczadła – Brodnica - Kruszyнки – Brodnica - ul. Siewna - ul. Wąwozowa – ul. Jęczmienna - ul. Żmijewska - ul. Północna - ul. Litewska - ul. Mała - Wybudowania Michałowo - droga łącząca Grunwald z Szabłą Zamek	2007	2015	6 000 000	Budżet gminy Budżet miasta Środki pomocowe	Rada gminy Wójt Rada miejska Burmistrz
1.1.1.6 Przebudowa dróg gminnych	2007	2015	1 800 000 200 000 rocznie	Budżet gminy Środki pomocowe	Rada gminy Wójt
1.1.2 Udział gminy w budowie południowo – zachodniej trasy przemysłowej	2007	2011	130 000	Budżet gminy	Rada gminy Wójt
1.1.2.1 Udział gminy w finansowaniu prac projektowych	2007	2008	30 000	Budżet gminy	Rada gminy Wójt
1.1.2.2 Udział finansowy gminy w realizacji inwestycji	2008	2011	100 000	Budżet gminy	Rada gminy Wójt
1.2 Nowoczesna sieć kanalizacyjna	2007	2015	20 150 000		
1.2.1 Budowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej	2007	2015	11 150 000		

1.2.1.1 Budowa kanalizacji sanitarnej w Karbowie, 10,00km	2008	2015	3 000 000	Budżet gminy Środki pomocowe Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	Rada gminy Wójt
1.2.1.2 Budowa kanalizacji sanitarnej w Kruszynkach, 3,65km	2007	2015	1 100 000	Budżet gminy Środki pomocowe Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	Rada gminy Wójt
1.2.1.3 Budowa kanalizacji sanitarnej w Szabdzie, 3,00km	2008	2015	900 000	Budżet gminy Środki pomocowe Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	Rada gminy Wójt
1.2.1.4 Budowa kanalizacji sanitarnej w Mszanie i Niewierzu, 2,50km	2007	2010	750 000	Budżet gminy Środki pomocowe Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	Rada gminy Wójt
1.2.1.5 Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Kominy i Gorczenica, 5,00km	2007	2009	1 500 000	Budżet gminy Środki pomocowe Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	Rada gminy Wójt
1.2.1.6 Budowa kanalizacji sanitarnej w Szymkowie, Gortatowie, Sobieszynie, 6,00km	2010	2015	1 800 000	Budżet gminy Środki pomocowe Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	Rada gminy Wójt

1.2.1.7 Budowa kanalizacji sanitarnej w Wybudowania Michałowo, 4,00km	2009	2015	1 200 000	Budżet gminy Środki pomocowe Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	Rada gminy Wójt
1.2.1.8 Rozbudowa kanalizacji sanitarnej w Cielętach, 3,00km	2010	2015	900 000	Budżet gminy Środki pomocowe Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	Rada gminy Wójt
1.2.2 Budowa kanalizacji deszczowej	2007	2015	9 000 000		
1.2.2.1 Budowa i przebudowa kanalizacji deszczowej w Karbowie, 10,00km	2007	2015	3 000 000	Budżet gminy Środki pomocowe	Rada gminy Wójt
1.2.2.2 Budowa kanalizacji deszczowej w Kominach, 5,00km	2008	2015	1 500 000	Budżet gminy Środki pomocowe	Rada gminy Wójt
1.2.2.3 Budowa i przebudowa kanalizacji deszczowej w Cielętach, 3,00km	2011	2015	900 000	Budżet gminy Środki pomocowe	Rada gminy Wójt
1.2.2.4 Budowa kanalizacji deszczowej Gorczenica-Moczadła, 2,00km	2008	2009	600 000	Budżet gminy Środki pomocowe	Rada gminy Wójt
1.2.2.5 Budowa kanalizacji deszczowej w Kruszynkach, 1,00km	2008	2010	300 000	Budżet gminy Środki pomocowe	Rada gminy Wójt
1.2.2.6 Budowa kanalizacji deszczowej w Mszanie, 1,50km	2009	2015	450 000	Budżet gminy Środki pomocowe	Rada gminy Wójt

1.2.2.7 Budowa kanalizacji deszczowej w Wybudowania Michałowo, 5,00km	2009	2015	1 500 000	Budżet gminy Środki pomocowe	Rada gminy Wójt
1.2.2.8 Budowa kanalizacji deszczowej w Szczuce, 1,50km	2010	2013	450 000	Budżet gminy Środki pomocowe	Rada gminy Wójt
1.2.2.9 Budowa kanalizacji deszczowej w Szabdzie, 1,00km	2009	2013	300 000	Budżet gminy Środki pomocowe	Rada gminy Wójt
1.2.3 Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	2007	2015	50 000		
1.2.3.1 Pomoc gminy przy opracowaniu dokumentacji projektowej oraz pozyskaniu środków pomocowych	2007	2015	50 000	Budżet gminy Środki pomocowe Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	Rada gminy Wójt
1.3 Przygotowane tereny pod inwestycje			7 540 000		
1.3.1 Uzbrojenie terenów pod prowadzenie działalności gospodarczej	2007	2015			
1.3.1.1. Strefa rozwoju gospodarczego wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 560 (Gorczenica, Moczadła, Kominy) - uzbrojenie terenów w infrastrukturę techniczną	patrz punkty: 1.1.1.2; 1.2.1.5; 1.2.2.2; 1.2.2.4				
1.3.1.2 Strefa rozwoju gospodarczego Kruszyńki PGR	2013	2015			Wójt gminy Brodnica Wójt gminy Bobrowo
1.3.1.2.1 Rezerwacja terenów w porozumieniu z gminą Bobrowo i umieszczenie ich w dokumentach planistycznych	2013	2015			Wójt gminy Brodnica Wójt gminy Bobrowo

1.3.2 Rozwój budownictwa mieszkaniowego	2007	2015	7 000 000		
1.3.2.1 Rezerwacja terenów pod budownictwo wielorodzinne: Kominy, Szabda, Cegielnia, Gorczenica (w tym budownictwo socjalne)	2007	2008			Rada gminy Wójt
1.3.2.2 Stworzenie warunków pod rozwój budownictwa jednorodzinnego: - Karbowo - Kruszyнки - Szabda - Mszano - Niewierz - Kominy - Gorczenica - Sobieszyno - Szymkowo - Gortatowo - Wybudowanie Michałowo - Podgórz - Cielęta	2007	2015	7 000 000	Budżet gminy Środki pomocowe Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	Rada gminy Wójt
1.3.2.2.1 Budowa i przebudowa sieci wodociągowej	2007	2015	900 000 100 000 rocznie	Budżet gminy Środki pomocowe Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	Rada gminy Wójt
1.3.2.2.2 Budowa ujęć wody wraz ze stacjami uzdatniania	2008	2015	3 000 000	Budżet gminy Środki pomocowe	Rada gminy Wójt
1.3.2.2.3 Budowa sieci kanalizacji sanitarnej	patrz punkty: 1.2.1; 1.2.2				
1.3.2.2.4 Budowa sieci kanalizacji deszczowej					

1.3.2.2.5 Budowa dróg osiedlowych wraz z chodnikami	2007	2015	1 800 000 200 000 rocznie	Budżet gminy	Rada gminy Wójt
1.3.2.2.6 Budowa oświetlenia ulicznego	2007	2015	900 000 100 000 rocznie	Budżet gminy	Rada gminy Wójt
1.3.2.2.7 Budowa placów zabaw i miejsc rekreacji	2007	2015	400 000	Budżet gminy Środki pomocowe	Rada gminy Wójt
1.3.3 Gmina dobrze przygotowana do absorpcji środków pomocowych	2007	2015	540 000		
1.3.3.1 Zatrudnienie specjalisty do spraw pozyskiwania środków pomocowych	2007	2015	450 000 50 000 rocznie	Budżet gminy	Rada gminy Wójt
1.3.3.2 Cykliczne doszkącanie pracowników	2007	2015	90 000 10 000 rocznie	Budżet gminy	Rada gminy Wójt
1.3.3.3 Tworzenie zespołów zadaniowych	2007	2015			Wójt
1.4 Rozwinięte firmy z sektora małych i średnich przedsiębiorstw	2007	2015			
1.4.1 Przygotowanie terenów pod prowadzenie działalności gospodarczej	patrz punkt 1.3.1				
1.4.2 Stworzenie systemu ulg dla firm z sektora małych i średnich przedsiębiorstw	2007	2007			Rada gminy

2. EFEKTYWNA WSPÓLPRACA SAMORZĄDÓW	2007	2015	765 000		
2.1 Wspólne konsultacje na zasadach partnerstwa w celu uzyskania wzajemnych korzyści	2007	2015			
2.1.1 Sporządzenie wspólnego katalogu inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej (drogi, sieć wodno-kanalizacyjna, itp.) i społecznej	2007	2007			Wójt Burmistrz Wójtowie sąsiednich gmin
2.1.2 Opracowywanie zasad partycypacji samorządów w kosztach realizacji wspólnych inwestycji	2007	2015			Rady gmin Wójtowie Rada miejska Burmistrz
2.1.3 Tworzenie zespołów roboczych dla realizacji wspólnych przedsięwzięć	2007	2015			Rady gmin Wójtowie Rada miejska Burmistrz
2.1.4 Synchronizacja planów zagospodarowania przestrzennego	2007	2015			Pracownicy merytoryczni Urzędu Gminy i Urzędu Miasta
2.2 Organizowanie imprez integracyjnych	2007	2015	765 000		
2.2.1 Uzgodnienie kalendarza imprez	2007	2015			Starosta Burmistrz Wójtowie
2.2.2 Organizowanie imprez kulturalnych	2007	2015	585 000 65 000 rocznie	Budżet gminy Środki pozabudżetowe Sponsorzy	Rada gminy Pracownicy merytoryczni Urzędu Gminy Dyrektorzy szkół

					Ochotnicza Straż Pożarna Koła Gospodyń Wiejskich
2.2.3 Organizowanie imprez sportowych i rekreacyjnych	2007	2015	180 000 20 000 rocznie	Budżet gminy Środki pozabudżetowe Sponsorzy	Rada gminy Pracownicy merytoryczni Urzędu Gminy Dyrektorzy szkół Ochotnicza Straż Pożarna Koła Gospodyń Wiejskich Uczniowskie kluby sportowe

3. RACJONALNE I EKONOMICZNE FUNKCJONOWANIE OŚWIATY W GMINIE	2007	2015	12 355 000		
3.1 Dostosowanie systemu oświaty do potrzeb z uwzględnieniem zmian demograficznych i możliwości finansowych gminy	2007	2015	12 355 000		
3.1.1 Zmiana obwodów	2007	2015	7 200 000		Rada gminy Wójt
3.1.1.1 Budowa szkoły w Karbowie wraz z infrastrukturą	termin realizacji uzależniony od ilości dzieci		2 500 000	Budżet gminy Środki pozabudżetowe	Rada gminy Wójt
3.1.1.2 Rozbudowa szkoły w Szabdzie- utworzenie filii Gimnazjum w Szczuce	2008	2010	2 000 000	Budżet gminy Środki pozabudżetowe	Rada gminy Wójt
3.1.1.3 Zabezpieczenie dowozu dzieci do szkoły	2007	2015	2 700 000 300 000 rocznie	Budżet gminy	Rada gminy Wójt
3.1.2 Podnoszenie jakości pracy szkół	2007	2015	5 155 000		
3.1.2.1 Budowa sal sportowych (2 szt.) wraz z boiskami (4 szt.) oraz modernizacja istniejących	2007	2015	3 500 000	Budżet gminy Środki pomocowe Środki pozabudżetowe	Rada gminy Wójt Dyrektorzy szkół
3.1.2.2 Systematyczne doposażenie szkół i bibliotek w nowoczesny sprzęt i pomoce dydaktyczne	2007	2015	180 000 20 000 rocznie	Budżet gminy Środki pozabudżetowe	Rada gminy Wójt Gminna biblioteka w Szczuce
3.1.2.3 Likwidacja barier architektonicznych (podjazdy, windy, toalety, itp.)	2008	2015	300 000	Budżet gminy Środki pomocowe Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób	Rada gminy Kierownicy jednostek

				Niepełnosprawnych	
3.1.2.4 Zatrudnienie w szkołach psychologa i pedagoga	2007	2015	450 000 docelowo 100 000 rocznie	Budżet gminy	Dyrektorzy szkół
3.1.2.5 Zwiększenie edukacji pozaprogramowej szkół	2008	2015	80 000 10 000 rocznie	Budżet gminy	Dyrektorzy szkół
3.1.2.5.1 Udostępnienie bibliotek szkolnych dla lokalnej społeczności	2008	2015	80 000 10 000 rocznie	Budżet gminy	Dyrektorzy szkół
3.1.2.6 Uruchomienie gabinetów profilaktyki przedlekarskiej	2007	2015	135 000 15 000 rocznie	Budżet gminy	Dyrektorzy szkół
3.1.2.7 Doskonalenie zawodowe nauczycieli	2007	2015	180 000 20 000 rocznie	Budżet gminy	Rada gminy Dyrektorzy szkół
3.1.2.8 Zwiększenie oferty edukacyjno-wychowawczo-opiekuńczej	2007	2015	90 000 10 000 rocznie	Budżet gminy Środki pozabudżetowe Sponsorzy	Dyrektorzy szkół Uczniowskie kluby sportowe
3.1.2.9 Kontynuacja programów profilaktycznych	2007	2015	180 000 20 000 rocznie	Budżet gminy	Rada gminy Wójt
3.1.2.10 Tworzenie centrów edukacji multimedialnej	2007	2015		Budżet gminy Środki pomocowe	Wójt
3.1.2.11 Monitoring szkół	2008	2015	60 000	Budżet gminy	Dyrektorzy szkół
3.2 Uniwersytet „Trzeciego wieku”	2008	2015		Budżet gminy Środki pozabudżetowe Środki pomocowe	Dyrektorzy szkół Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Koła Gospodyń Wiejskich

4. WYKORZYSTANIE WALORÓW PRZYRODNICZYCH GMINY	2007	2015	2 727 000		
4.1 Wskazanie terenów pod rozwój turystyki i agroturystyki: - Kominy - Cielęta - Mszano - Nowy Dwór - Szczuka - Karbowo - Niewierz - Wybudowania Michałowo - Gorzeniczka	2007	2015			Rada gminy Wójt Pracownicy merytoryczni Urzędu Gminy
4.2 Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	2007	2015	2 100 000		
4.2.1 Budowa obiektów sportowych i rekreacyjnych w następujących miejscowościach: - Szczuka - Karbowo - Kominy - Gorzenica - Kruszyнки - Szabda - Cielęta - Gortatowo	2007	2015	1 800 000 200 000 rocznie	Budżet gminy Środki pomocowe	Rada gminy Wójt

4.2.2 Budowa ścieżek edukacyjnych	2008	2015	80 000 10 000 rocznie	Budżet gminy Środki pomocowe	Rada gminy Wójt Organizacje pozarządowe
4.2.3 Budowa ścieżek rowerowych	2008	2015	180 000 20 000 rocznie	Budżet gminy Środki pomocowe	Rada gminy Wójt Lokalna Grupa Działania
4.2.4 Oznakowanie szlaków turystycznych i ciekawych miejsc	2008	2015	40 000 5 000 rocznie	Budżet gminy Środki pomocowe	Rada gminy Wójt Lokalna Grupa Działania
4.3 Wspieranie rozwoju agroturystyki	2007	2015			Rada gminy Organizacje pozarządowe Właściciele gospodarstw agroturystycznych
4.4 Podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie ochrony środowiska	2007	2015	18 000 2 000 rocznie	Budżet gminy Środki pomocowe Sponsorzy	Rada gminy Pracownicy merytoryczni Urzędu Gminy Dyrektorzy szkół Organizacje pozarządowe
4.5 Promocja gminy	2007	2015	609 000		
4.5.1 Opracowanie materiałów promocyjnych oraz ich cykliczna aktualizacja	2007	2015	72 000 8 000 rocznie	Budżet gminy Środki pomocowe Sponsorzy	Rada gminy Wójt
4.5.2 Prowadzenie i aktualizowanie strony internetowej	2007	2015	27 000 3 000 rocznie	Budżet gminy	Rada gminy Wójt

4.5.3 Udział w targach	2008	2015	10 000	Budżet gminy	Rada gminy Wójt
4.5.4 Współpraca z mediami	2007	2015			Wójt
4.5.5 Organizacja i udział w imprezach promujących gminę	2007	2015	300 000	Budżet gminy Środki pomocowe Sponsorzy	Rada gminy Wójt
4.5.6 Nawiązanie współpracy międzynarodowej	2008	2015	200 000	Budżet gminy Środki pomocowe Sponsorzy	Rada gminy Wójt Kierownicy gminnych jednostek organizacyjnych

8. UCZESTNICY WARSZTATÓW PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

Lp.	Nazwisko i imię	Miejsce pracy	Obszar zainteresowań w ramach opracowywanej strategii
1.	AMBROZIAK Wiesław	Rolnik	Rozwój edukacji Rozwój rolnictwa Infrastruktura techniczna
2.	BROKOS Wojciech	Sołtys wsi Gorczenica Rolnik	Ochrona środowiska Budowa dróg
3.	BRONIKOWSKA Krystyna	Przedsiębiorca Współwłaściciel firmy	Infrastruktura techniczna
4.	CIESZYŃSKI Piotr	Rolnik	Rozwój lokalny Ochrona środowiska
5.	CZAJKOWSKI Stanisław	Starostwo Powiatowe w Brodnicy	Edukacja Kultura Sport
6.	CZYŻEWSKI Andrzej	Pracownik Urzędu Gminy Planowanie przestrzenne	Planowanie przestrzenne
7.	DOMAŻALSKI Edward	Przewodniczący Rady Gminy Brodnica Geodeta Działalność gospodarcza	Drogi Wodociągi Rozwój turystyki
8.	FIOLEK-NOWIŃSKA Beata	Pracownik Urzędu Gminy ds. Unii Europejskiej i promocji gminy	Pozyskiwanie środków pomocowych
9.	GĘBSKI Mirosław	Centrum Rozwoju Regionalnego i Przedsiębiorczości EURO- INVESTMENT w Toruniu Prezes	Moderator
10.	GLABISZEWSKI Krzysztof	Radny Rady Gminy Brodnica Emeryt – nauczyciel	Rozwój przedsiębiorczości
11.	GOŹLIŃSKI Tomasz	Pracownik Urzędu Gminy Podinspektor ds. inwestycji	Infrastruktura techniczna Drogi
12.	GÓRSKI Janusz	Radny Rady Gminy Brodnica Rolnik	Rozwój infrastruktury technicznej
13.	JARANOWSKA Wiesława	Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	Zagadnienia pomocy społecznej Problemy: patologie społeczne, bezrobocie, bezdomność
14.	JASTRZĘBSKI Witold	Pracownik Urzędu Gminy Skarbnik	Edukacja Sport
15.	KIJEWSKI Leszek	Radny Rady Gminy Brodnica Rolnik Specjalista doradztwa rolniczego	Poprawa warunków życia na wsi Estetyka wsi wraz z infrastrukturą

16.	KIJOWIEC Beata	Pracownik Urzędu Gminy Inspektor ds. ochrony środowiska i gospodarki komunalnej	Gospodarka komunalna Działalność gospodarcza
17.	KOCHAŃSKI Ryszard	Sołtys wsi Podgórz Rolnik	Ochrona środowiska Budowa dróg
18.	KWIATKOWSKI Leszek	Radny Rady Gminy Brodnica Udziałowiec w spółce	Rozwój przedsiębiorczości Drogi Oświata Bezpieczeństwo
19.	ŁUKASZEWSKI Edward	Wójt Gminy Brodnica	Wszechstronny rozwój gminy
20.	MATUSZEWSKI Zenon	Dyrektor Szkoły Podstawowej	Oświata
21.	NIEMYT Andrzej	Działalność gospodarcza Właściciel firmy	Rozwój przedsiębiorczości
22.	NOWIŃSKI Wiesław	Radny Rady Gminy Brodnica Przewodniczący Komisji Rewizyjnej Rolnik	Bezpieczeństwo Drogi Oświata i sport Zaopatrzenie wsi w media
23.	PESTA Marek	Przedsiębiorca	Przedsiębiorczość Służba zdrowia
24.	PIOTROWSKI Kazimierz	Radny Rady Gminy Brodnica Rolnik	Rozwój przedsiębiorczości Rozwój wsi
25.	POMIANOWSKI Marek	Pracownik Urzędu Gminy Inspektor ds. gospodarki wodnej	Gospodarka wodna Drogi
26.	SADOWSKA Anna	Radna Rady Gminy Brodnica Rolnik	Rozwój przedsiębiorczości Rozwój wsi
27.	SOCHA Zbigniew	Przedsiębiorca Prezes	Przedsiębiorczość Ochrona środowiska
28.	STERNICKA Violetta	Radna Rady Gminy Brodnica Przewodnicząca Komisji Budżetu, Finansów i Budownictwa Inwestycyjnego	Oświata Rozwój przedsiębiorczości Drogi Kanalizacja, wodociągi
29.	SUKALSKA Bolesława	Radna Rady Gminy Brodnica Emeryt – księgowa	Kultura Problemy młodzieży zamieszkałej na wsi
30.	SZOSTAKOWSKI Adam	Radny Rady Gminy Brodnica Rolnik	Ochrona środowiska Budowa i modernizacja dróg
31.	SZULC Joachim	Radny Rady Gminy Brodnica Urzędnik państwowy	Edukacja Kultura Bezpieczeństwo
32.	SZYDŁO Wiesław	Radny Rady Gminy Brodnica Rolnik Adiunkt	Inwestycje
33.	ŚLIWIŃSKI Zdzisław	Przedsiębiorca Właściciel firmy	Rozwój przedsiębiorczości Ochrona środowiska Drogi
34.	TEGOWSKI Piotr	Dyrektor Gimnazjum	Edukacja

35.	TOMELLA Jolanta	Pracownik Urząd Gminy	Oświata Kultura Sport Zdrowie
36.	TYDRYSZEWSKI Marek	Rolnik Delegat Izby Rolniczej	Rozwój lokalny Przedsiębiorczość
37.	URBAŃSKA Mariola	Sołtys wsi Kruszynki	Budowa i modernizacja dróg Budowa i modernizacja kanalizacji sanitarnych Budowa i modernizacja przydomowych oczyszczalni ścieków
38.	WIĘCŁAWSKA Maria	Sołtys wsi Karbowo	Ochrona środowiska
39.	WIŚNIEWSKI Paweł	Pracownik Urzędu Gminy Inspektor ds. gospodarki gruntami, zarządzania kryzysowego, rolnictwa, obrony cywilnej oraz obronności	Rolnictwo
40.	WIŚNIEWSKI Zbigniew	Sołtys wsi Szczuka	Ochrona środowiska
41.	WÓJCIK Tomasz	Koncern Energetyczny ENERGA S.A. Oddział Toruń Dyrektor Biura Obsługi Klientów	Infrastruktura techniczna
42.	ZABŁOTNA Edyta	Pracownik Urzędu Gminy Podinspektor ds. ochrony środowiska i zasobów naturalnych	Ochrona środowiska
43.	ZIELIŃSKA Wiesława	Pracownik Urzędu Gminy Sekretarz	Edukacja
44.	ZIELIŃSKI Stanisław	Rolnik	Ochrona środowiska Drogi